

คะแนนบนมาตรวัดของเรา การที่เราจะสามารถมองค่านิโนแล้วถ่ายแบบออกมาให้เห็นกันได้ด้วยการมองค่านอนอกนั้น เราจะต้องอาศัยมาตรการบางอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเครื่องมือในการสืบค้น และมาตรการหรือเครื่องมือดังกล่าวก็จะต้องเรียบง่ายและลุ่มลึกพอที่จะหยั่งถึงค่านิโน แล้วมีประสิทธิภาพในการถ่ายแบบแผนค่านิโนออกมาให้ปรากฏชัดใ้ได้อย่างแม่นยำและเชื่อถือได้ ถ้ามาตรการหรือเครื่องมือวัดผลใด ๆ ก็ตามที่น่าไปเรามากแล้วปรากฏว่าบุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมาให้ถ่ายแบบลงบนมาตรการหรือเครื่องมือวัดผลนั้น ๆ ได้ เราก็เรียกได้ว่ามาตรการหรือเครื่องมือวัดผลนั้น ๆ มี "ประสิทธิภาพการถ่ายแบบ" (Reproducibility) พฤติกรรมของบุคคลให้ปรากฏตามหน่วยของมาตรวัดนั้น ๆ ได้ และการที่เราจะรู้ได้ว่ามาตรการหรือเครื่องมือใดมี "ประสิทธิภาพการถ่ายแบบ" ได้ก็มากน้อยเพียงใดก็พิจารณาได้จาก "ค่าสัมประสิทธิ์แห่งประสิทธิภาพการถ่ายแบบ" (Coefficient of Reproducibility) หากว่ามาตรการหรือเครื่องมือวัดผลใด ๆ มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งประสิทธิภาพการถ่ายแบบสูงเกินกว่า .90 ขึ้นไปแล้ว เราก็คือว่ามาตรการหรือเครื่องมือวัดผลนั้นมีประสิทธิภาพในการถ่ายแบบได้ก็พอที่จะนำไปใช้สืบค้นตัวแปรค่านิโน (Genotypes) ได้ โดยเฉพาะในเรื่องของความรูสึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้หลักการสืบค้นข้อมูลทางค่านคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีวิเคราะห์มาตรการของกัทท์แมน ซึ่งปรากฏว่าแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น เมื่อนำไปทดสอบก่อน (pretest) ได้ค่า Coefficient of Reproducibility รวม = .99 และเมื่อนำไปทดสอบจริงก็ปรากฏค่า Coefficient of Reproducibility รวม = .9976 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามที่ใช้มีประสิทธิภาพในการถ่ายแบบได้ก็ และเมื่อพิจารณาแยกค่า Coefficient of Reproducibility (Rep.) ของแต่ละกลุ่มชนจำนวน 32 กลุ่มแล้ว ปรากฏค่าดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14. แสดงค่า Coefficient of Reproducibility (Rep.)

กลุ่มชน	ค่า Rep.
กลุ่มอาหรับ	.9963
เกาหลี	.9983
เขมร	.9960
คริสต์ศาสนิกชน	.9994
จีนไต้หวัน	.9986
จีน (แผ่นดินใหญ่)	.9935
จีนโพ้นทะเล	.9988
ชาวเขาในประเทศไทย	1.0000
ญี่ปุ่น	.9952
นีโกรในอเมริกา	.9965
นีโกรในแอฟริกา	.9968
ฝรั่งเศส	.9986
พม่า	.9966
พุทธศาสนิกชน	.9997
ฟิลิปปินส์	.9997
มาเลย์	.9983
มุสลิม	.9994
เยอรมนีตะวันตก	.9977
เยอรมนีตะวันออก	.9971
ยิว	.9966

กลุ่มชน	ค่า Rep.
รัสเซีย	.9960
ลาว	.9952
เวียคนาม	.9932
สวีเดน	.9983
ออสเตรเลีย	.9997
อเมริกัน	.9955
อังกฤษ	.9989
อิตาลี	.9983
อินเดีย	.9983
อินเดียนแดง	.9986
อินโดนีเซีย	1.0000
อิสราเอล	.9969

ในการเลือกคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นหรือการมีมนุษยสัมพันธ์นั้น กลุ่มตัวอย่างได้ยึดถือและให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่เป็นเหตุผลแตกต่างกันไปดังแสดงไว้ในตารางที่ 15 ดังนี้

ตารางที่ 15. แสดงรายละเอียดและอันดับของเหตุผลในการเลือกคบบุคคลอื่น สำหรับ
กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธและกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลาม

อันดับของเหตุผล	รวม (450)	พุทธ (407)	มุสลิม (43)
1. นิสัยทั่ว ๆ ไปของเขาเป็นที่พอใจของท่าน	94.00(423)	94.35(384)	90.69(39)
2. บุคคลผู้นั้นเอื้อเฟื้อต่อท่านมาก	53.55(241)	52.09(212)	67.44(29)
3. พูดภาษาเดียวกัน	42.66(192)	42.99(175)	39.53(17)
4. ชอบงานอดิเรกเหมือนกัน	41.33(186)	42.75(174)	25.25(12)
5. ทำงานในสาขาเดียวกัน แบบเดียวกัน	39.33(177)	40.05(163)	32.56(14)
6. อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน	38.88(175)	37.84(154)	48.84(21)
7. เกี่ยวพันเป็นญาติหรือแต่งงานกับญาติ	28.00(126)	28.50(116)	23.26(10)
8. มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน	27.33(123)	26.54(108)	34.88(15)
9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....	15.55(70)	14.99(61)	20.93(9)
10. มีฐานะ และ/หรือความรู้ที่ทัดเทียมกัน	12.66(57)	13.51(55)	4.65(2)
11. นับถือศาสนาเดียวกัน	8.44(38)	6.14(25)	30.23(13)
12. บุคคลผู้นั้นมีชื่อเสียงโด่งดัง	5.33(24)	5.65(23)	2.33(1)
13. มีสกุลหรือแซ่เดียวกัน	4.66(21)	5.16(21)	-
14. มีเชื้อชาติและสีผิวเหมือนกัน	3.77(17)	3.68(15)	4.65(2)

หมายเหตุ "อื่น ๆ โปรดระบุ...." กลุ่มตัวอย่างระบุว่า - เข้าใจเรา, พูดกันรู้เรื่อง,
ไม่ถูกเหยียดหยามเรา เป็นต้น

จากตารางที่ 15. จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธ และมุสลิม ต่างก็ถือว่า "นิสัยทั่ว ๆ ไปของเขาเป็นที่พอใจของท่าน" และ "บุคคลผู้นั้นเอื้อเฟื้อต่อท่านมาก" เป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกคบบุคคลอื่น เป็นอันดับที่ 1 และ 2 ตรงกัน เมื่อแยกพิจารณาเหตุผลรองลงไป จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมุสลิมให้ความสำคัญต่อ "อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน" โดยเลือกถึง 48.84 % นับว่าเป็นเหตุผลอันดับ 3 ของนักศึกษา^{ไทย}มุสลิม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธให้ความสำคัญเลือกเพียง 37.84 % เป็นเหตุผลอันดับ 6 แต่ "ชอบงานอดิเรกเหมือนกัน" เป็นเหตุผลอันดับ 4 ของนักศึกษา^{ไทย}พุทธ ซึ่งให้ความสำคัญเลือก 42.75 % แต่นักศึกษา^{ไทย}มุสลิมเลือกเพียง 25.56 % เท่านั้น และเลือก "มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน" ถึง 34.88 % ในขณะที่นักศึกษา^{ไทย}พุทธเลือกเพียง 26.54 %

เป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุผล "-มีสกุลหรือแซ่เดียวกัน-" นั้นผู้ที่นับเป็นมุสลิมไม่เลือกเลย ในขณะที่พุทธศาสนิกชนเลือก 5.16 % และเหตุผล "-นับถือศาสนาเดียวกัน-" นั้น พุทธศาสนิกชนเลือกเพียง 6.14 % ในขณะที่มุสลิมให้ความสำคัญ โดยเลือกเป็นจำนวนถึง 30.23 % แสดงว่ามุสลิมจำนวนไม่น้อยที่ถือว่าศาสนาเป็นเรื่องสำคัญต่อมนุษยสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นความสัมพันธ์ถึงขั้นการสมรสควยแล้ว เพศหญิงมุสลิมจะเคร่งครัดในเรื่องนี้มาก เพราะตามหลักศาสนาอิสลามกำหนดขอห้ามในการสมรสไว้ว่าหญิงมุสลิมจะสมรสกับชายที่ไม่มีมุสลิมไม่ได้⁷⁴ ซึ่งผิดกับเพศชายที่ไม่ใคร่เคร่งครัดนัก ควยอาจเป็นเพราะว่าแม่ศาสนาอิสลามจะห้ามการแต่งงานกับคนนอกศาสนาก็ตาม ก็ยังมีข้อยกเว้นกรณีชายจะแต่งงานกับผู้หญิงที่

⁷⁴ สุธวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ "ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยปักษ์ใต้,"
วารสารรามคำแหง ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2516, หน้า 36.

นับถือศาสนาอื่นจะต้องทำให้หญิงนั้นมีความศรัทธาในศาสนาอิสลามเสียก่อน⁷⁵
 ประเพณีวัฒนธรรมอิสลามในเรื่องนี้จึงอาจมีอิทธิพลแทรกซึมอยู่ในทัศนคติ ค่านิยม
 และโลกทัศน์ของมุสลิมที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไปควย

จากตารางที่ 15. นี้จะเห็นว่าการถือเรื่องเชื้อชาติ สีผิว หรือตระกูล
 ไม่ได้เป็นเหตุผลที่สำคัญสำหรับทัศนคติต่อมนุษยสัมพันธ์เท่าใดนัก หากแต่ยึดในเรื่อง
 คุณลักษณะส่วนบุคคลมากกว่า คือจะต้องมีนิสัยที่น่าพึงพอใจ ต้องพากันเข้าใจรูเรื่อง
 ภัยการใช้ภาษาเดียวกัน สร้างความประทับใจด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูล รวมทั้งมี
 รสนิยมและการมองโลกที่คล้ายคลึงกัน จึงจะทำให้เกิดมิตรสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืน

---

⁷⁵วารสารคามคำแหง ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2516, หน้า 185.

ส่วนการวิเคราะห์ทางทางสังคมนั้น ในการพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นส่วนรวม ผู้วิจัยได้ศึกษาคำนวณหาค่าดัชนีพิสัยสังคมสัมพันธ์ (S.C.R.) ดัชนีระยะสัมพันธ์ทางสังคม (S.C.D.) และดัชนีค่าสัมพันธ์ทางสังคม (S.C.Q.) เพื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบตามวิธีของโบการ์ด์ส์ ดังปรากฏในตารางที่ 16 ดังนี้

ตารางที่ 16. แสดงค่า S.C.R., S.C.D., และ S.C.Q. (total)

กลุ่มชน	ดัชนีพิสัยสังคมสัมพันธ์ (S.C.R.)	ดัชนีระยะสัมพันธ์ ทางสังคม (S.C.D.)	ดัชนีค่าสัมพันธ์ ทางสังคม (S.C.Q.)
กลุ่มอาหรับ	1.3	3.8	5.6
เกาหลี	1.3	3.4	6.0
เขมร	1.2	4.2	4.9
คริสตศาสนิกชน	1.7	2.2	9.3
จีนไต้หวัน	1.5	3.1	7.1
จีน(แผ่นดินใหญ่)	1.4	3.6	6.4
จีนโพ้นทะเล	1.3	3.5	6.1
ชาวเขาในประเทศไทย	1.5	2.2	3.5
ญี่ปุ่น	1.6	2.9	8.0
นิโกรในอเมริกา	1.3	3.7	5.5
นิโกรในแอฟริกา	1.3	3.8	5.4
ฝรั่งเศส	1.6	3.0	7.6
พม่า	1.4	3.0	7.0

กลุ่มชน	ดัชนีพิสัยสังคมสัมพันธ์ (S.C.R.)	ดัชนีระยะสัมพันธ์ ทางสังคม (S.C.D.)	ดัชนีค่าสัมพันธ์ ทางสังคม (S.C.Q.)
พุทธศาสนิกชน	2.1	1.2	12.4
ฟิลิปปินส์	1.6	2.7	7.8
มาเลย์	1.6	2.8	7.9
มุสลิม	1.7	2.2	9.3
เยอรมนีตะวันตก	1.4	3.2	6.9
เยอรมนีตะวันออก	1.3	3.6	5.7
ยิว	1.3	3.8	5.7
รัสเซีย	1.3	4.2	5.0
ลาว	1.4	3.5	6.2
เวียคนาม	1.3	4.3	4.8
สวีเดน	1.4	3.2	6.9
ออสเตรเลีย	1.7	2.5	8.7
อเมริกัน	1.6	3.1	7.9
อังกฤษ	1.7	2.5	8.7
อิตาลี	1.4	3.2	6.5
อินเดีย	1.4	3.3	6.4
อินเดียนแดง	1.2	3.8	5.3
อินโดนีเซีย	1.4	3.0	7.0
อิสราเอล	1.4	3.5	6.4

เมื่อนำข้อมูลจากตารางที่ 16. มาเสนอด้วยภาพแล้วจะปรากฏดังนี้

กลุ่มชน	ระดับที่1 แรงงาน ควย	ระดับที่2 เป็น เพื่อน สนิท	ระดับที่3 ทำงาน รวมควย	ระดับที่4 เป็นเพื่อน บ้านใน หมู่บ้าน	ระดับที่5 เป็น เพียง คนรู้จัก	ระดับที่6 ให้เขา ประเทศ	ระดับที่7 ไม่ให้เขา ประเทศ แต่แลก	ระดับที่8 ไม่ให้เขา ประเทศ และไม่ ติดต่อ	S.C.Q. Index
กลุ่มอาหรับ		3.8			1.3			5.6	
เกาหลี		3.4		1.3				6.0	
เขมร			4.2		1.2			4.9	
คริสตศาสนิกชน		2.2	1.7					9.3	
จีนไต้หวัน		3.1		1.5				7.1	
จีนแฉวนคืนใหญ่			3.6	1.4				6.4	
จีนโพ้นทะเล		3.5		1.3				6.1	
ชาวเขา	2.2		1.5					8.5	
ญี่ปุ่น		2.9	1.6					8.0	
น.ในอเมริกา		3.7		1.3				5.5	
น.ในแอฟริกา		3.8		1.3				5.4	
ฝรั่งเศส		3.0	1.6					7.6	
พม่า		3.0	1.4					7.0	
พทธ	1.2		2.1					12.4	
ฟิลิปปินส์		2.8	1.6					7.8	
มาเลย์		2.7	1.6					2.7	
มุสลิม		2.2	1.7					9.3	
ย.ตะวันตก		2.2	1.4					6.9	
ย.ตะวันออก		3.6	1.3					5.7	
ยิว			3.8	1.3				5.7	
รัสเซีย			4.2	1.3				5.6	
ลาว		3.5	1.4					6.2	
เวียคนาม			4.3	1.3				4.3	
สวีเดน		3.2	1.4					6.9	
ออสเตรเลีย		2.5	1.7					8.7	
อเมริกัน		3.1	1.6					7.9	
อังกฤษ		2.5	1.7					8.7	
อิตาลี		3.2	1.4					6.5	
อินเดียน		3.3	1.4					6.4	
อินเดียนแดง			3.8	1.2				5.3	
อินโดนีเซีย		3.0	1.4					7.0	
อิสราเอล			3.5	1.4				6.4	

หมายเหตุ เลขในกราฟแท่ง คือ S.C.R.
เลขชายกราฟแท่ง คือ S.C.D.
เลขขวางกราฟแท่ง คือ S.C.Q.

จากภาพพอจะทำให้เห็นความรู้สึกที่นักศึกษามักต่อกลุ่มชนต่าง ๆ ใต้ง่ายขึ้น
อาทิเช่น

กลุ่มอาหรับ นักศึกษามักมีความรู้สึกพอใจที่จะคบหาสมาคมกับชนกลุ่มนี้เพียง
ฐานะคนรู้จัก มากกว่าที่จะคบใกล้ชิดมากถึงขั้นแต่งงาน หรือเป็นเพื่อนสนิท หรือทำงาน
รวมควย แต่ยอมให้เป็นเพื่อนบ้านในหมู่บ้านบางเล็กน้อย

เกาหลี นักศึกษามักมีความรู้สึกพอใจที่จะคบหาสมาคมกับชนกลุ่มนี้ในฐานะเป็น
เพื่อนบ้านในหมู่บ้านเท่า ๆ กับเป็นเพียงคนรู้จัก แต่ไม่ยอมสนิทสนมมากถึงขั้นแต่งงาน
ควย, เป็นเพื่อนสนิท และไม่ยอมทำงานรวมควย

เขมร นักศึกษามักมีความรู้สึกต่อชนกลุ่มนี้เพียงต้องการให้เป็นคนรู้จัก และยอม
ให้เขาประเทศใดเท่านั้น ส่วนความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมมากไปกว่านั้นไม่ต้องการเลย
ถึงนี้เป็นตน

จากภาพ จะเห็นว่ากลุ่มชนที่นักศึกษามักมีความรู้สึกต้องการมีมนุษย์สัมพันธ์กับกลุ่ม
ชนต่าง ๆ ใกล้ชิดมาก ก็คือกลุ่มพุทธศาสนิกชน กล่าวคือ ต้องการเป็นเพื่อนสนิทควย
ไปจนถึงทำงานรวมควย และยอมให้เป็นเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน

กลุ่มชนที่นักศึกษามักมีความรู้สึกต้องการคบหาสมาคมควยใกล้ชิดอันคับคั่งไปคือ
กลุ่มคริสตศาสนิกชน กลุ่มมุสลิม กลุ่มชาวเขาในประเทศไทย ซึ่งต่างก็ได้รับการยอมรับ
ในฐานะเพื่อนร่วมงาน, เป็นเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน อังกฤษและออสเตรเลียเป็นกลุ่ม
ใกล้ชิดคั่งคั่งไป คือได้รับการยอมรับในฐานะเพื่อนร่วมงาน เป็นเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน
และให้เป็นคนรู้จัก

ส่วนกลุ่มชนที่นักศึกษารูสึกห่างเหินมากที่สุดก็คือ เวียดนาม รัสเซีย และเขมร
ซึ่งมีค่า S.C.D. ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป หมายความว่านักศึกษาเพียงแต่ยอมให้กลุ่มชนทั้ง
สามเป็นเพียงคนรู้จัก และให้เขาประเทศใดเท่านั้น

ตารางที่ 17. แสดง S.C.D. ที่ต่อกกลุ่มชน 32 กลุ่มแยกตามอายุ

กลุ่มชน	17-19 ปี	20-22 ปี	มากกว่า 22 ปีขึ้นไป
กลุ่มอาหรับ	3.7	3.7	3.9
เกาหลี	3.1	3.4	3.5
เขมร	4.4	4.0	4.2
คริสตศาสนิกชน	1.7	2.2	2.3
จีนไคหวน	2.7	2.9	3.3
จีนแมนคินใหญ่	3.7	3.5	3.8
จีนโพ้นทะเล	3.6	3.5	3.6
ชาวเขาในประเทศไทย	2.1	2.2	2.3
ญี่ปุ่น	3.2	2.9	2.8
นีโกรในอเมริกา	3.4	3.7	3.9
นีโกรในแอฟริกา	3.5	3.8	3.9
ฝรั่งเศส	2.7	2.9	3.2
พม่า	2.9	3.1	3.1
พุทธศาสนิกชน	0.7	1.3	1.4
ฟิลิปปินส์	2.4	2.7	2.9
มาเลย์	2.4	2.7	2.9
มุสลิม	1.7	2.3	2.2
เยอรมนีตะวันตก	2.9	3.1	3.4
เยอรมนีตะวันออก	3.7	3.6	3.7
ยิว	3.9	3.8	3.9
รัสเซีย	3.7	4.2	4.3
ลาว	3.7	3.4	3.5
เวียคนาม	4.4	4.2	4.3
สวีเดน	2.6	3.1	3.5
ออสเตรเลีย	2.3	2.4	2.9
อเมริกัน	3.0	3.0	3.2
อังกฤษ	2.3	2.4	2.6
อิตาลี	3.3	3.2	3.3
อินเดีย	3.2	3.3	3.1
อินเดียนแดง	3.9	3.9	3.8
อินโดนีเซีย	2.8	3.1	3.0
อิสราเอล	3.7	3.5	3.4
Arithmetic Mean	3.04	3.16	3.28
Spread in Distance	3.7	2.9	2.9
N	53	223	172

จากตารางที่ 17. จะเห็นว่านักศึกษาที่อายุน้อย มีทัศนคติต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม เป็นระยะทางทางสังคมที่ไม่ไกลนัก คือ S.C.D. = 3.04 และมีการกระจายของระยะทางจากไกลสุดถึงไกลสุด 3.7 กล่าวคือระยะทางทางสังคมต่อพุทธศาสนิกชน ไกลมากเพียง 0.7 เท่านั้น และระยะทางทางสังคมต่อเวียคนามและเขมรไกลมาก คือ = 4.4

ส่วนนักศึกษาในกลุ่มที่อายุมากมีทัศนคติต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม เป็นระยะทางทางสังคมที่ไกลกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ คือ S.C.D. = 3.28 มีการกระจายของระยะทางจากไกลสุดถึงไกลสุด = 2.9 คือทัศนคติต่อพุทธศาสนิกชน เป็นระยะทาง 1.4 และต่อเวียคนามเป็นระยะทาง 4.3

นักศึกษากลุ่มที่อายุประมาณ 20 - 22 ปี มีระยะทางทางสังคมต่อกลุ่มชนอยู่ระดับกลางของ 2 กลุ่มที่กล่าวแล้วข้างต้น

จะเห็นว่าค่า S.C.D. ของนักศึกษาจะค่อย ๆ สูงขึ้นตามลำดับ เมื่ออายุมากขึ้น คือ จากกลุ่มอายุ 17 - 19 ปี ค่า S.C.D. = 3.04, กลุ่มอายุ 20 - 22 ปี ค่า S.C.D. = 3.16 และกลุ่มที่อายุมากกว่า 22 ปีขึ้นไป ค่า S.C.D. = 3.28 การที่นักศึกษามีอคติเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของอายุนั้น อาจเป็นเพราะการผ่านประสบการณ์มากขึ้น ทำให้การมองโลกในแง่ดีค่อย ๆ ลดลง

อย่างไรก็ดี กลุ่มอายุน้อยนั้นมีจำนวนเพียง 55 คน เท่านั้น เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุ 20 - 22 ปี ซึ่งมี 225 คน และกลุ่มอายุมากมี 172 คน การที่กลุ่มตัวอย่างประชากรต่างกันมาก ทำให้การเปรียบเทียบมีโอกาสคลาดเคลื่อนได้ง่าย

ตารางที่ 18. แสดง S.C.D. ที่ต่อกกลุ่มชน 32 กลุ่ม แยกตามชั้นการศึกษา

กลุ่มชน	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
กลุ่มอาหรับ	3.8	3.7	3.9	3.8
เกาหลี	3.4	3.4	3.4	3.2
เขมร	4.4	3.9	4.3	4.0
คริสตศาสนิกชน	2.1	2.0	2.4	2.3
จีนไต้หวัน	2.9	3.1	3.0	3.3
จีนแผ่นดินใหญ่	3.8	3.6	3.5	3.7
จีนโพ้นทะเล	3.7	3.6	3.5	3.5
ชาวเขาในประเทศไทย	1.9	2.2	2.5	2.3
ญี่ปุ่น	2.9	3.0	3.1	2.7
นิโกรในอเมริกา	3.4	3.8	4.0	3.8
นิโกรในแอฟริกา	3.6	3.8	4.0	3.8
ฝรั่งเศส	2.6	3.1	3.2	3.1
พม่า	2.9	3.1	3.2	3.0
พุทธศาสนิกชน	0.9	0.9	1.6	1.4
ฟิลิปปินส์	2.4	2.8	2.9	2.9
มาเลย์	2.3	2.7	3.1	2.8
มุสลิม	2.2	2.0	2.4	2.3
เยอรมนีตะวันตก	3.0	3.2	3.3	3.3
เยอรมนีตะวันออก	3.6	3.7	3.6	3.7
ยิว	3.7	4.2	3.9	4.7
รัสเซีย	4.3	4.1	4.4	4.0
ลาว	3.4	3.5	3.7	3.4
เวียตนาม	4.4	4.4	4.2	4.1
สวีเดน	2.9	3.3	3.3	3.3
ออสเตรเลีย	2.1	2.4	2.9	2.6
อเมริกัน	2.9	3.2	3.1	3.1
อังกฤษ	2.1	2.6	2.7	2.6
อิตาลี	3.1	3.4	3.3	3.2
อินเดีย	3.3	3.2	3.2	3.3
อินเดียนแดง	3.8	3.9	4.0	3.6
อินโดนีเซีย	2.7	3.4	3.2	2.9
อิสราเอล	3.6	3.7	3.5	3.3
Arithmetic Mean	3.06	3.21	3.32	3.18
Spread in Distance	3.5	3.5	2.8	2.7
N	117	87	133	112

จากตารางที่ 17. ซึ่งพิจารณาตัวแปรอายุนั้น ควรจะได้พิจารณาระดับชั้น การศึกษาประกอบไปด้วยเพราะในตารางที่ 18. ปรากฏว่า ค่า Arithmetic Mean ของกลุ่มปี 1 มีค่าในจำนวน 4 กลุ่มชั้นการศึกษา คือ = 3.06 และกลุ่ม ปี 3 สูงสุด = 3.32

ในการพิจารณาตัวแปรชั้นการศึกษานั้น จะเห็นว่า กลุ่มปี 1 กลุ่มปี 2 และ กลุ่มปี 3 แสดงค่า Arithmetic Mean ของ S.C.D. สูงขึ้นตามลำดับ คือ 3.06, 3.21 และ 3.32 เช่นเดียวกับการพิจารณาตัวแปรกลุ่มอายุที่กลุ่มอายุน้อย มีค่า S.C.D. ต่ำ และค่อย ๆ สูงขึ้น เมื่อมีอายุมากคือ 3.04, 3.16 และ 3.28 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาในกลุ่มปี 1 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุน้อย และมี อายุมากขึ้น เมื่ออยู่ชั้นสูงขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่า นักศึกษากลุ่มปี 4 แสดงค่า Arithmetic Mean ของ S.C.D. เพียง 3.18 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มปี 3 เสียอีก ดังนั้นการที่ กล่าวไว้ว่า เมื่ออายุเพิ่มขึ้น มีประสบการณ์มากขึ้น จะเกิดอคติมากขึ้นด้วยนั้น จึงไม่น่า จะถูกต้องเสียทีเดียว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีสาเหตุอื่นที่มาทำให้อคติกลับลดลงไป เช่น การที่นักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของการศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษา ต้องเตรียมตัวรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานในอนาคตอันไกล ประกอบกับนักศึกษาผ่านการออกฝึกสอนมาแล้ว ทำให้เข้าใจสภาพธรรมชาติของชีวิตมากขึ้น ความรู้สึก "เล็กร่อน" แบบวัยรุ่นย่อมจะหมดไป เกิดความรู้สึกมองโลกในแง่ที่เป็นจริงมากขึ้น กว่าปี 2 และปี 3 ก็อาจเป็นไปได้

ตารางที่ 19. แสดง S.C.D. ทั่วกลุ่มชน 32 กลุ่ม แยกตามศาสนา
ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ

กลุ่มชน	พุทธ			อิสลาม		
	น.ศ.	บิคา	มารดา	น.ศ.	บิคา	มารดา
กลุ่มอาหรับ	3.9	3.9	3.9	2.6	2.7	2.5*
เกาหลี	3.3	3.3	3.3	3.9	3.9	3.9
เขมร	4.2	4.2	4.2	3.9	3.9	3.9
คริสตศาสนิกชน	2.2	2.2	2.2	1.9	1.9	1.9
จีนไต้หวัน	3.0	3.0	3.0	3.7	3.7	3.7
จีนแผ่นดินใหญ่	3.6	3.6	3.6	3.9	3.9	3.9
จีนโพ้นทะเล	3.5	3.5	3.5	3.8	3.8	3.8
ชาวเขาใน ป.ท.ไทย	2.2	2.2	2.2	2.4	2.5	2.4*
ญี่ปุ่น	2.8	2.8	2.8	3.5	3.5	3.5
นิโกรในอเมริกา	3.8	3.8	3.8	3.4	3.4	3.4
นิโกรในแอฟริกา	3.9	3.9	3.9	3.6	3.6	3.6
ฝรั่งเศส	3.0	3.0	3.0	3.3	3.4	3.4*
พม่า	3.0	3.0	3.0	3.2	3.2	3.2
พุทธศาสนิกชน	1.2	1.2	1.2	1.6	1.6	1.6
ฟิลิปปินส์	2.6	2.6	2.6	3.7	3.7	3.7
มาเลเซีย	2.8	2.8	2.8	1.9	1.9	1.9
มุสลิม	2.3	2.3	2.3	1.2	1.2	1.2
เยอรมนีตะวันตก	3.2	3.2	3.2	3.3	3.3	3.3
เยอรมนีตะวันออก	3.6	3.6	3.6	3.7	3.7	3.7
ยิว	3.8	3.8	3.8	4.3	4.3	4.3
รัสเซีย	4.2	4.2	4.2	4.3	4.3	4.3
ลาว	3.5	3.5	3.5	3.4	3.4	3.4
เวียตนาม	4.3	4.3	4.3	4.1	4.1	4.1
สวีเดน	3.2	3.2	3.2	3.7	3.7	3.7
ออสเตรเลีย	2.5	2.5	2.5	2.7	2.7	2.7
อเมริกัน	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1
อังกฤษ	2.5	2.5	2.5	2.9	2.9	2.9
อิตาลี	3.2	3.2	3.2	3.5	3.5	3.5
อินเดีย	3.2	3.2	3.2	3.8	3.8	3.8
อินเดียนแดง	3.8	3.8	3.8	4.1	4.1	4.1
อินโดนีเซีย	3.1	3.1	3.1	2.3	2.3	2.3
อิสราเอล	3.4	3.4	3.4	3.7	3.7	3.7
Arithmetic Mean	3.18	3.18	3.18	3.26	3.27	3.26
Spread in Distance	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1
N	407			42		

*กลุ่มชนที่มีค่าแตกต่างกันไปตามตัวแปร

ตารางที่ 20. แสดง S.C.D. ที่คัดกลุ่มชน 32 กลุ่ม แยกตามภูมิภาคหรือทวีปทางเศรษฐกิจ
ในครอบครัว

กลุ่มชน	บิคา	มารคา	บิคาและมารคาเท่ากัน
กลุ่มอาหรับ	3.7	4.0	3.7
เกาหลี	3.5	3.6	3.1
เขมร	4.1	4.2	4.2
คริสตศาสนิกชน	2.3	2.3	2.0
จีนไต้หวัน	3.2	3.3	2.8
จีนแผ่นดินใหญ่	3.7	3.9	3.5
จีนโพ้นทะเล	3.7	3.6	3.4
ชาวเขาในประเทศไทย	2.0	2.5	2.1
ญี่ปุ่น	3.0	2.8	2.9
นิโกรในอเมริกา	3.8	4.0	3.5
นิโกรในแอฟริกา	3.9	4.1	3.6
ฝรั่งเศส	3.2	3.0	2.8
พม่า	2.9	3.3	3.0
พุทธศาสนิกชน	1.2	1.5	1.1
ฟิลิปปินส์	2.8	2.7	2.7
มาเลย์	2.6	2.9	2.7
มุสลิม	2.2	2.5	2.0
เยอรมันตะวันตก	3.2	3.5	3.0
เยอรมันตะวันออก	3.6	3.7	3.6
ยิว	3.8	4.1	3.8
รัสเซีย	4.0	4.3	4.2
ลาว	3.4	3.7	3.4
เวียตนาม	4.1	4.4	4.3
สวีเดน	3.4	3.3	2.9
ออสเตรเลีย	2.5	2.6	2.5
อเมริกัน	3.0	3.4	3.0
อังกฤษ	2.6	2.5	2.4
อิตาลี	3.2	3.5	3.1
อินเดีย	3.3	3.3	3.2
อินเดียนแดง	3.8	3.9	3.7
อินโดนีเซีย	3.0	3.1	2.9
อิสราเอล	3.5	3.5	3.4
Arithmetic Mean	3.19	3.34	3.08
Spread in Distance	2.9	2.9	3.2
N	108	40	166

เมื่อพิจารณาคำผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจในครอบครัวแล้ว จะพบว่านักศึกษา
 ที่มาจากครอบครัวที่บิดาและมารดาต่างก็มีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจเท่า ๆ กันนั้น จะมี
 ระยะเวลาทางสังคมต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม เป็นระยะเวลาทางไกลที่สุด (S.C.D. = 3.08)
 และนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มารดาเป็นผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจจะมีระยะเวลาทางไกล
 ที่สุด (S.C.D. = 3.34) ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่ว่านักศึกษารับอิทธิพลความรู้สึคนึกคิด
 โลกทัศน์ มาจากผู้มีอิทธิพลนั้น ๆ ควญ ดังนั้นนักศึกษาจากครอบครัวที่มารดามี
 อิทธิพลทางเศรษฐกิจมากนั้น นักศึกษาอาจรับทัศนคติในการมองโลกและทัศนคติต่อสิ่ง
 ต่าง ๆ จากมารดาซึ่งเป็นเพศหญิง อันอาจเป็นเพศที่มีลักษณะหุยมหิมคึกมากแบบ
 particularistic มากกว่าเพศชาย ซึ่งมีลักษณะมองอะไร ๆ กว้างกว่าคือ
 เป็นแบบ universalistic ดังที่มีผู้วิจัยกันแล้วในบางประเทศแถบตะวันตก

นอกจากนี้การที่นักศึกษาจากครอบครัวที่บิดาและมารดาต่างก็มีอิทธิพลทาง
 เศรษฐกิจเท่า ๆ กันมีระยะเวลาทางสังคมไกลมากที่สุด อาจเป็นเพราะครอบครัว
 ดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นครอบครัวประชาธิปไตย การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา
 ออกมาในลักษณะที่บอกคติน้อยกว่า มองโลกในแง่ดีกว่า ที่จะตามฝ่ายบิดาหรือฝ่าย
 มารดาไปเพียงควานใดคานหนึ่ง

ตารางที่ 21. แสดง S.C.D. ทัดต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม แยกตามฐานะทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัว (รายได้เป็นบาทต่อเดือน)

กลุ่มชน	<1000	1001-2500	2501-5000	> 5001
กลุ่มอาหรับ	3.5	3.9	3.8	3.9
เกาหลี	3.5	3.3	3.4	3.4
เขมร	4.1	3.9	4.4	4.6
คริสต์ศาสนิกชน	2.3	2.3	2.0	2.1
จีนไต้หวัน	3.0	3.3	2.8	3.0
จีนแชนคินใหญ่	3.3	3.7	3.8	3.6
จีนโพ้นทะเล	3.7	3.6	3.5	3.2
ชาวเขาในประเทศไทย	2.0	2.3	2.2	2.5
ญูน	2.7	3.1	2.8	2.9
นิโกรในอเมริกา	3.7	3.8	3.8	3.8
นิโกรในแอฟริกา	3.8	3.9	3.7	3.9
ฝรั่งเศส	3.0	3.1	3.0	2.9
พม่า	3.3	2.9	3.1	2.8
พุทธศาสนิกชน	1.3	1.3	1.1	1.1
ฟิลิปปินส์	2.7	2.9	2.6	2.6
มาเลย์	2.8	2.6	2.8	2.6
มุสลิม	2.1	2.2	2.3	2.1
เยอรมันตะวันตก	3.2	3.4	3.1	2.7
เยอรมันตะวันออก	3.4	3.8	3.6	3.4
ยิว	3.7	4.0	3.8	3.4
รัสเซีย	4.1	4.3	4.1	4.3
ลาว	3.8	3.2	3.6	3.6
เวียคนาม	4.2	4.3	4.2	4.1
สวีเดน	3.2	3.3	3.2	2.8
ออสเตรเลีย	2.5	2.7	2.4	2.3
อเมริกัน	3.3	3.2	3.0	2.5
อังกฤษ	2.4	2.7	2.4	2.1
อิตาลี	3.3	3.3	3.3	2.9
อินเดีย	3.1	3.2	3.1	3.6
อินเดียนแดง	3.9	3.8	3.8	3.6
อินโดนีเซีย	3.3	3.0	2.9	2.7
อิสราเอล	3.5	3.6	3.5	3.1
Arithmetic Mean	3.18	3.25	3.16	3.06
Spread in Distance	2.9	3.0	3.3	3.5
N	87	181	133	49

จากตารางที่ 21. จะเห็นว่านักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่อเนื่อง
สูงมาก จะมีระยะทางทางสังคมใกล้ อย่างไรก็ตามก็พิจารณาว่า sample size
มีขนาดต่างกันมากพอสมควร และค่า Arithmetic Mean ของ S.C.D.
และ spread in distance ก็ไม่ต่างกันมากนักจึงทำให้การวิเคราะห์เปรียบเทียบ
เทียบเป็นไปไต่ยาก

พอจะกล่าวได้ว่านักศึกษาจากครอบครัวที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำจนถึงปานกลาง
จะมีระยะทางทางสังคมสูงกว่านักศึกษาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง

ตารางที่ 22. แสดง S.C.D. ที่มคอกกลุ่มชน 32 กลุ่ม แยกตามการอยู่หอพัก
และไม้อยู่หอพัก

กลุ่มชน	อยู่หอพัก	ไม้อยู่หอพัก
กลุ่มอาหรับ	3.8	3.8
เกาหลี	3.5	3.3
เขมร	4.3	4.0
คริสตศาสนิกชน	2.4	2.1
จีนไต้หวัน	3.1	3.1
จีนแฉวนคินใหญ่	3.7	3.6
จีนโพ้นทะเล	3.7	3.5
ชาวเขาในประเทศไทย	2.3	2.2
ญี่ปุ่น	3.0	2.9
นิโกรในอเมริกา	3.8	3.7
นิโกรในแอฟริกา	3.9	3.8
ฝรั่งเศส	3.3	2.8
พม่า	3.1	3.0
พุทธศาสนิกชน	1.5	1.1
ฟิลิปปินส์	2.8	2.7
มาเลย์	2.7	2.8 * ยกเว้น
มุสลิม	2.4	2.1
เยอรมนีตะวันตก	3.3	3.2
เยอรมนีตะวันออก	3.7	3.6
ยิว	3.9	3.8
รัสเซีย	4.3	4.1
ลาว	3.6	3.4
เวียตนาม	4.4	4.2
สวีเดน	3.3	3.2
ออสเตรเลีย	2.6	2.5
อเมริกัน	3.1	3.0
อังกฤษ	2.7	2.4
อิตาลี	3.3	3.2
อินเดีย	3.3	3.2
อินเดียนแดง	3.9	3.8
อินโดนีเซีย	3.0	3.0
อิสราเอล	3.5	3.4
Arithmetic Mean	3.29	3.14
Spread in Distance	2.9	3.1
N	154	295

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 22. จะเห็นว่านักศึกษาที่อยู่หอพักมีระยะทาง^{ทาง}สังคมไกลกว่านักศึกษาที่ไม่อยู่หอพัก ไม่ว่าจะพิจารณากลุ่มชนแต่ละกลุ่ม (ยกเว้นกลุ่มมาเลย) หรือเฉลี่ยรวมทั้ง 32 กลุ่มก็ตาม

เหตุที่นักศึกษาที่อยู่หอพักมีระยะทางทางสังคมไกลกว่านักศึกษาที่ไม่อยู่หอพักนั้น อาจเป็นเพราะ

1. การอยู่ร่วมกันในหอพักของนักศึกษาไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้ที่ต่างกันศาสนาหรือต่างวัฒนธรรม หากแต่การที่นักศึกษามาอยู่ร่วมกันนั้น อาจเป็นว่านักศึกษามีภูมิลำเนาไกล ๆ หรือในท้องถิ่นเดียวกัน เมื่อมาศึกษาด้วยกันก็จำเป็นต้องต้องหาที่พักอาศัยร่วมกัน หรือซักร่วมกัน เข้าพักอาศัยด้วยกัน เหตุที่เคยคุ้นเคยกันมาก่อน ทำให้โอกาสที่จะพบปะคุ้นเคยกับคนอื่นมีน้อยลง ด้วยจับกลุ่มอยู่เฉพาะในหมู่พวกคนที่ต่างภูมิจากและเข้าใจกันมาก่อนแล้ว

2. ถึงแม้ว่าบางหอพัก (เช่นหอพักของมหาวิทยาลัย) นักศึกษาต่างศาสนา ต่างท้องถิ่น ต่างวัฒนธรรมจะมาพำนักอยู่ด้วยกัน แต่การเข้าร่วมกิจกรรม การคบหาสมาคมก็อาจจะกระทำกันเฉพาะกลุ่มก็ได้ หรือถ้าหากจะมีการเข้าร่วมพบปะสังสรรค์ ต่างศาสนาต่างวัฒนธรรม ก็ยิ่งทำให้นักศึกษารู้สึกอุปนิสัยใจคอ สภาพความเป็นอยู่ของผู้ที่แตกต่างกับตน จนกระทั่งเกิดความไม่ชอบขึ้นได้มากกว่าการที่จะรู้จักกันแต่เพียงผิวเผิน

3. การอยู่ร่วมกันในที่แห่งเดียวกันยอมเป็นการแพร่ทัศนคติซึ่งกันและกันได้ง่ายขึ้น เช่น คนหนึ่งไม่ชอบสิ่งใดยอมแสดงออก ทำให้ผู้ที่คบหาสมาคมด้วยรับทัศนะนั้น และอาจเปลี่ยนทัศนคติเดิมของตนไปตามแบบคนคนนั้นก็ได้ ซึ่งตรงกับขบวนการ 3 ขบวนการที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ เซอร์เบิร์ต ซี. เคลมาน⁷⁶ เสนอไว้ คือ Compliance, Identification และ Internalization

⁷⁶Kelman, Herbert C., Loc. cit., p. 469-71.

ตารางที่ 23. แสดง S.C.D. ที่มีต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม แยกตามการมีเพื่อนและ
ไม่มีเพื่อนทางศาสนา

กลุ่มชน	มีเพื่อนทางศาสนา	ไม่มีเพื่อนทางศาสนา
กลุ่มอาหรับ	3.7	4.3
เกาหลี	3.4	3.3
เขมร	4.1	4.1
คริสต์ศาสนิกชน	2.2	2.5
จีนไต้หวัน	3.1	3.0
จีนแผ่นดินใหญ่	3.6	3.9
จีนโพ้นทะเล	3.5	4.0
ชาวเขาในประเทศไทย	2.2	2.3
ญี่ปุ่น	2.9	3.0
นิโกรในอเมริกา	3.7	4.0
นิโกรในแอฟริกา	3.8	4.2
ฝรั่งเศส	3.0	3.1
พม่า	3.0	3.3
พุทธศาสนิกชน	1.2	1.5
ฟิลิปปินส์	2.8	2.6
มาเลย์	2.7	2.7
มุสลิม	2.2	3.0
เยอรมันตะวันตก	3.2	3.6
เยอรมันตะวันออก	3.6	4.1
ยิว	3.8	4.0
รัสเซีย	4.2	4.4
ลาว	3.4	3.8
เวียคนาม	4.3	4.2
สวีเดน	3.2	3.5
ออสเตรเลีย	2.5	2.6
อเมริกัน	3.0	3.3
อังกฤษ	2.5	2.5
อิตาลี	3.2	3.3
อินเดียน	3.2	3.2
อินเดียนแดง	3.8	4.0
อินโดนีเซีย	3.0	2.9
อิสราเอล	3.4	3.6
Arithmetic Mean	3.17	3.37
Spread in Distance	3.1	2.9
N	411	38

จากตารางที่ 23. จะเห็นว่านักศึกษาที่มีเพื่อนต่างศาสนาจะมีระยะทางทางสังคมต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม เป็นระยะทางไกลกว่านักศึกษาที่ไม่มีเพื่อนต่างศาสนา

เหตุผล อาจจะเป็นเพราะว่าการมีเพื่อนต่างศาสนา ทำให้นักศึกษามองโลกกว้างขึ้น และเข้าใจกลุ่มชนที่ต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนากับคนดีซึ้นกว่านักศึกษาที่คบหาสมาคมอยู่แค้กับพวกเดียวกัน ศาสนาเดียวกันเท่านั้น

กลุ่มชน	ระดับประถมศึกษาตอนต้น-ปลาย			ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย			ปริญญาตรีขึ้นไป			ช่างฝีมือ, อาชีวศึกษา		
	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3
กลุ่มอาหรับ	3.8	3.7	4.1	3.8	3.7	4.0	3.7	4.2	7.0	4.2	5.0	6.0	3.4	5.0	-
เกาหลี	3.1	3.3	3.5	3.3	3.7	3.5	3.2	3.2	7.0	3.6	5.0	5.5	3.4	1.0	-
เขมร	4.6	4.1	4.3	4.3	3.7	3.5	3.6	5.2	7.0	5.0	3.3	6.0	3.0	3.0	-
คริสต์ศาสนิกชน	2.3	2.3	1.9	2.0	2.3	2.5	1.8	2.7	5.0	1.9	0.6	4.0	1.4	0.0	-
จีนไต้หวัน	3.2	3.0	3.3	3.0	3.3	2.5	2.8	3.0	7.0	3.4	2.0	5.5	2.0	3.0	-
จีนแผ่นดินใหญ่	3.9	3.6	4.2	3.4	3.7	4.0	3.6	5.5	7.0	4.4	2.3	6.0	3.0	1.0	-
จีนโพ้นทะเล	3.7	3.5	3.5	3.5	3.7	3.5	3.5	3.5	7.0	3.7	4.3	5.5	2.8	3.0	-
ชาวเขาในประเทศไทย	2.1	2.2	3.1	2.2	2.4	2.5	2.1	2.2	-	1.7	4.0	4.0	2.4	1.0	-
ญี่ปุ่น	3.6	3.6	1.9	2.8	2.9	1.0	2.5	2.7	7.0	3.4	4.3	5.5	3.4	1.0	-
นิโกรในอเมริกา	3.7	3.7	4.0	3.8	3.7	4.0	3.4	4.0	6.0	3.6	3.6	5.5	4.2	4.0	-
นิโกรในแอฟริกา	3.8	3.8	4.0	3.6	4.1	4.0	3.4	3.7	6.0	3.9	3.5	5.5	3.6	4.0	-
ฝรั่งเศส	2.7	3.1	3.1	2.8	3.1	3.5	2.3	3.0	2.0	3.5	5.0	5.5	2.0	5.0	-
พม่า	3.1	3.1	3.6	2.9	2.8	4.5	2.6	3.2	7.0	2.9	3.0	4.5	2.8	3.0	-
พุทธศาสนิกชน	0.9	1.4	1.5	0.8	1.1	2.5	1.0	1.5	0.0	0.7	0.6	2.5	1.0	0.0	-
ฟิลิปปินส์	2.5	2.7	2.9	2.6	3.0	3.5	2.5	3.0	7.0	3.1	3.5	4.5	2.2	3.0	-
มาเลย์	2.9	2.7	3.4	3.1	2.6	2.5	2.4	3.6	1.0	2.1	1.6	4.5	1.6	3.0	-
มุสลิม	2.3	2.2	2.5	2.2	2.3	2.5	2.0	2.7	1.0	2.3	4.0	4.0	1.4	0.0	-
เยอรมันตะวันตก	3.2	3.2	3.3	3.1	3.7	1.0	2.5	4.5	-	3.4	3.3	5.5	2.6	1.0	-
เยอรมันตะวันออก	3.7	3.7	3.5	3.4	3.9	4.0	3.2	3.7	7.0	3.9	4.0	5.5	3.4	1.0	-
ยิว	3.8	3.8	3.9	3.5	4.0	2.5	4.1	4.2	7.0	3.8	4.6	5.5	3.2	5.0	-
รัสเซีย	4.4	4.3	4.3	3.6	4.2	4.0	3.9	4.0	-	4.9	3.3	6.0	3.2	1.0	-
ลาว	3.8	3.5	3.9	3.8	3.1	3.0	3.3	3.2	7.0	3.2	3.0	3.5	2.8	3.0	-
เวียตนาม	4.1	4.3	4.9	4.2	4.0	2.5	4.0	5.0	7.0	4.3	4.0	6.0	3.6	1.0	-
สวีเดน	3.3	3.2	3.6	3.0	3.0	3.5	3.4	2.7	4.0	2.7	2.0	5.5	3.4	5.0	-
ออสเตรเลีย	2.6	2.5	2.7	2.4	2.5	2.0	2.5	2.7	-	2.3	0.6	5.5	2.2	1.0	-
อเมริกัน	2.8	3.2	3.0	2.6	3.1	1.5	2.6	3.5	7.0	2.6	3.3	4.0	2.4	1.0	-
อังกฤษ	2.5	2.6	2.7	2.4	2.5	3.0	2.1	2.7	-	2.4	5.5	4.5	1.6	1.0	-
อิตาลี	3.2	3.2	3.4	2.8	3.1	3.5	3.5	3.7	-	3.5	4.3	5.5	2.4	1.0	-
อินเดีย	3.7	3.1	3.6	3.2	3.5	4.0	3.1	3.0	-	3.6	4.3	4.0	3.4	1.0	-
อินเดียนแดง	3.7	3.9	4.1	3.5	4.0	4.0	3.3	3.5	-	4.1	3.0	6.0	4.0	4.0	-
อินโดนีเซีย	3.0	2.9	3.2	3.1	3.3	2.5	2.5	3.0	7.0	3.6	3.3	5.5	3.4	1.0	-
อิสราเอล	3.6	3.5	3.4	3.2	3.2	3.5	3.6	4.2	7.0	3.3	5.0	5.5	3.4	1.0	-
Arithmetic Mean	3.24	3.21	3.38	3.06	3.23	3.07	2.85	3.45	5.7	3.28	3.41	5.07	2.76	2.12	
Spread in Distance	3.7	2.9	3.4	3.5	3.1	3.5	3.1	3.7	6.0	4.3	4.9	3.5	3.0	5.0	
N	26	254	23	41	44	2	25	4	1	19	3	2	5	1	

- หมายเหตุ อาชีพ 1 - รับราชการ ได้รับเงินเดือนประจำ
 อาชีพ 2 - ธุรกิจส่วนตัว :- ค้าขาย ทำสวนยาง ประมง รับจ้างอื่น ๆ ฯลฯ
 อาชีพ 3 - ถึงแก่กรรม

ในการพิจารณาเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดานั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษา และอาชีพต่างก็มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างมาก ฉะนั้น จึงนำตัวแปรทั้ง 2 มารวมไว้ในตารางเดียวกัน เพื่อให้ตัวแปรทั้ง 2 ทำหน้าที่กำหนดค่า S.C.D. ของนักศึกษาให้เห็นชัดเจนขึ้น

การศึกษาและอาชีพของบิดา จากตารางที่ 24. จะเห็นว่านักศึกษาที่บิดามีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ประกอบอาชีพส่วนตัวมีเป็นจำนวนถึง 254 คน ในขณะที่นักศึกษาที่บิดามีการศึกษาระดับอื่นและอาชีพต่าง ๆ มีเป็นจำนวนเล็กน้อย จึงไม่สามารถนำค่า S.C.D. มาเปรียบเทียบได้ อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาค่า S.C.D. ของนักศึกษาที่บิดามีการศึกษาต่างกัน แต่มีอาชีพรับราชการหรืออาชีพใด ๆ ที่ได้รับเงินเดือนประจำ (อาชีพ 1) แล้ว พบว่านักศึกษามี S.C.D. ใกล้เคียงกันมาก และเมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มที่บิดาประกอบอาชีพส่วนตัว (อาชีพ 2) แล้ว จะพบว่านักศึกษามี S.C.D. ใกล้เคียงกันด้วย ส่วนนักศึกษาที่บิดาถึงแก่กรรมนั้นมี S.C.D. สูงกว่านักศึกษา 2 กลุ่มที่กล่าวมาก่อน

กลุ่มชน	ระดับประถมศึกษาตอนต้น-ปลาย			ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย			ปริญญาตรีขึ้นไป			ช่างฝีมือ, อาชีวศึกษา		
	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3	อาชีพ 1	อาชีพ 2	อาชีพ 3
กลุ่มอาหรับ	5.3	3.7	4.8	4.0	4.1	-	3.0	2.8	-	6.0	4.5	-	5.0	5.0	5.0
เกาหลี	2.6	3.2	3.5	3.7	4.0	-	3.5	1.2	-	5.5	4.0	-	4.0	5.0	1.0
เขมร	3.0	4.1	4.3	3.6	4.5	-	3.5	1.5	-	5.0	3.0	-	7.0	4.0	3.0
คริสต์ศาสนิกชน	2.5	2.2	2.3	3.3	2.0	-	2.3	2.5	-	1.0	2.5	-	1.0	2.0	0.0
จีนไต้หวัน	3.6	3.6	4.0	3.0	2.9	-	2.8	1.5	-	4.5	3.0	-	3.0	5.0	3.0
จีนแผ่นดินใหญ่	1.7	3.1	3.2	3.3	3.4	-	4.7	2.7	-	4.5	2.5	-	6.5	3.5	1.0
จีนโพ้นทะเล	3.5	2.9	2.3	3.9	3.7	-	3.6	1.2	-	4.5	3.0	-	3.0	5.0	3.0
ชาวเขาในประเทศไทย	3.2	3.0	3.4	2.9	2.7	-	0.8	2.5	-	2.0	3.0	-	0.5	2.0	1.0
ญี่ปุ่น	1.7	2.3	2.7	3.3	3.1	-	2.2	3.0	-	5.0	5.0	-	3.0	5.0	1.0
นิโกรในอเมริกา	4.7	3.7	3.8	4.3	3.9	-	3.7	4.7	-	4.5	3.0	-	1.0	6.0	4.0
นิโกรในแอฟริกา	3.0	3.2	3.7	4.2	3.6	-	3.8	4.7	-	5.5	5.0	-	3.5	5.0	4.0
ฝรั่งเศส	2.0	2.7	2.8	3.4	2.9	-	1.6	1.2	-	4.0	4.5	-	2.0	5.0	5.0
พม่า	3.7	3.0	3.7	3.2	3.4	-	2.5	1.3	-	3.0	3.5	-	3.0	4.5	3.0
พุทธศาสนิกชน	0.2	1.3	1.2	1.6	1.0	-	1.4	2.2	-	1.0	2.5	-	1.5	2.0	0.0
ฟิลิปปินส์	1.0	2.5	2.4	3.7	3.1	-	2.1	0.5	-	3.0	5.0	-	3.5	5.0	3.0
มาเลย์	2.2	2.6	3.5	3.6	3.0	-	2.0	1.0	-	3.5	2.5	-	3.5	4.5	3.0
มุสลิม	2.5	2.2	2.5	3.1	2.4	-	3.0	2.0	-	3.5	4.0	-	1.0	2.0	0.0
เยอรมันตะวันตก	3.2	3.1	3.5	3.3	3.2	-	3.5	1.2	-	7.0	2.5	-	5.5	5.0	1.0
เยอรมันตะวันออก	2.6	3.0	3.2	3.5	3.8	-	2.8	1.7	-	4.5	3.5	-	7.0	3.5	1.0
ยิว	4.2	3.8	3.8	3.4	4.0	-	3.5	2.3	-	6.5	4.5	-	5.5	4.0	5.0
รัสเซีย	4.2	4.2	5.0	4.0	3.8	-	4.0	3.7	-	7.0	3.0	-	6.0	4.0	1.0
ลาว	3.2	3.5	3.6	4.5	3.2	-	3.0	2.0	-	5.0	3.5	-	3.0	5.5	3.0
เวียตนาม	4.3	4.3	4.7	4.4	4.1	-	4.1	3.0	-	5.0	3.0	-	4.0	4.0	1.0
สวีเดน	2.8	3.6	3.6	3.3	3.8	-	3.8	4.0	-	3.5	5.0	-	1.0	5.0	5.0
ออสเตรเลีย	2.3	2.5	3.2	3.1	2.5	-	0.4	0.7	-	2.0	3.0	-	2.0	4.0	1.0
อเมริกัน	3.7	3.7	4.0	2.3	3.2	-	3.5	1.2	-	2.0	3.0	-	1.0	6.5	1.0
อังกฤษ	4.3	3.6	4.0	3.3	2.8	-	3.0	2.2	-	2.0	4.0	-	1.0	6.0	1.0
อิตาลี	4.5	3.8	4.3	3.2	3.8	-	4.0	1.5	-	2.5	2.5	-	5.0	5.0	1.0
อินเดีย	4.0	3.2	4.0	4.5	3.5	-	2.3	2.5	-	4.0	4.5	-	2.0	5.0	1.0
อินเดียนแดง	4.0	3.1	3.8	3.1	3.9	-	3.5	0.2	-	6.0	3.5	-	6.0	5.5	4.0
อินโดนีเซีย	2.3	3.3	4.0	3.4	3.3	-	3.5	1.2	-	4.0	4.0	-	4.0	4.5	1.0
อิสราเอล	3.2	3.4	4.1	3.4	3.4	-	3.0	2.5	-	5.0	4.5	-	4.5	4.0	1.0
Arithmetic Mean	3.06	3.16	3.53	3.46	3.31	-	2.95	2.07	-	4.12	3.57	-	3.29	4.25	2.12
Spread in Distance	5.1	3.0	3.6	2.9	3.5	-	4.3	4.5	-	6.0	2.5	-	6.5	4.5	4.0
N	4	363	17	10	34	-	7	4	-	2	2	-	2	2	1

- หมายเหตุ อาชีพ 1 - รับราชการ ได้รับเงินเดือนประจำ
 อาชีพ 2 - ธุรกิจส่วนตัว :- ค้าขาย ทำสวนยาง ประมง
 รับจ้าง อื่น ๆ ฯลฯ
 อาชีพ 3 - ถึงแก่กรรม

การศึกษาและอาชีพของมารดา จากตารางที่ 25. จะเห็นว่านักศึกษาที่มารดามีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ประกอบอาชีพส่วนตัว มีเป็นจำนวนถึง 363 คน ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาค่า S.C.D. ของนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ประกอบอาชีพส่วนตัว จะเห็นว่าค่า S.C.D. ใกล้เคียงกับค่า S.C.D. ของนักศึกษาที่บิดามีการศึกษา และอาชีพระดับประเภทเดียวกัน

ตารางที่ 26. แสดงค่า S.C.D.(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation) ที่มอดอกชุมชน 32 กลุ่ม แยกตามเพศ

กลุ่มชน	ชาย			หญิง			difference(♂-♀)		t
	S.C.D.	N.	St.Dv.	S.C.D.	N.	St.Dv.	S.C.D.	St.Dv.	
กลุ่มอาหรับ	3.7	217	1.98	3.9	228	1.59	0.2	0.34	1.177
เกาหลี	3.3	213	1.72	3.5	224	1.28	0.2	0.44	1.383
เขมร	3.9	214	2.00	4.3	225	1.77	0.4	0.23	2.220*
คริสต์ศาสนิกชน	2.3	216	1.80	2.1	228	1.45	-0.2	0.35	-1.292
จีนไต้หวัน	2.9	209	1.99	3.2	226	1.58	0.3	0.41	1.748**
จีนแชนกินใหญ่	3.4	216	2.16	3.9	224	1.98	0.5	0.18	2.538*
จีนโพ้นทะเล	3.4	210	2.14	3.7	218	1.66	0.3	0.48	1.630**
ชาวเขาในป.ท.ไทย	2.2	211	1.67	2.3	226	1.50	0.1	0.17	.659
ญูปูน	2.8	218	2.23	3.1	226	1.72	0.3	0.51	1.590*
นิโกรในอเมริกา	3.5	210	1.70	3.9	223	1.52	0.4	0.18	2.585*
นิโกรในแอฟริกา	3.6	209	1.61	4.1	223	1.52	0.5	0.09	3.333*
ฝรั่งเศส	3.1	215	1.99	3.0	229	1.62	-0.1	0.37	.562
พม่า	2.8	216	1.52	3.3	228	1.26	0.5	0.26	3.782*
พุทธศาสนิกชน	1.3	218	1.59	1.2	231	1.35	-0.1	0.24	-0.720
ฟิลิปปินส์	2.5	216	1.85	3.0	227	1.47	0.5	0.38	3.157*
มาเลย์	2.5	213	1.74	2.9	226	1.38	0.4	0.46	2.677*
มุสลิม	2.2	216	1.75	2.3	226	1.52	0.1	0.23	.642
เยอรมันตะวันตก	2.9	210	1.86	3.5	223	1.67	0.6	0.19	3.537*
เยอรมันตะวันออก	3.4	209	1.82	3.8	225	1.64	0.4	0.18	2.408*
ยิว	3.6	211	2.05	4.1	227	1.72	0.5	0.33	2.773*
รัสเซีย	3.9	209	2.11	4.4	226	1.74	0.5	0.37	2.705*
ลาว	3.3	216	1.84	3.6	231	1.48	0.3	0.36	1.905**
เวียตนาม	4.1	217	2.13	4.4	225	1.70	0.3	0.43	1.640**
สวีเดน	2.9	213	1.99	3.5	217	1.58	0.6	0.41	1.666**
ออสเตรเลีย	2.6	210	1.77	2.5	222	1.53	-0.1	0.24	-0.629
อเมริกัน	2.9	215	2.13	3.2	226	1.87	0.3	0.26	1.573*
อังกฤษ	2.4	214	1.81	2.6	229	1.53	0.2	0.28	1.259
อิตาลี	3.1	214	1.81	3.4	220	1.41	0.3	0.40	1.930**
อินเดีย	3.0	210	1.76	3.5	226	1.28	0.5	0.36	3.411*
อินเดียนแดง	3.6	212	1.79	4.1	223	1.58	0.5	0.21	3.094*
อินโดนีเซีย	3.0	214	1.72	3.1	224	1.31	0.1	0.41	.686
อิสราเอล	3.3	214	1.88	3.6	226	1.64	0.3	0.24	1.786**
Arthmatic Mean	3.04		1.87	3.34		1.55			1.863**

* P < .05

** P < .10

จากตารางที่ 26. จะเห็นว่าความสัมพันธ์ทางสังคมที่เพศหญิงและเพศชาย มีต่อกลุ่มชน 32 กลุ่มนั้น มีระยะทางแตกต่างกันในบางกลุ่ม จากการทดสอบค่า χ^2 ของแต่ละกลุ่มชน พบว่า กลุ่มเขมร จีนแผ่นดินใหญ่ นิโกรในอเมริกา นิโกรในแอฟริกา พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลย์ เยอรมันตะวันตก เยอรมันตะวันออก ยิว รัสเซีย อินเดีย และอินเดียนแดง เป็นกลุ่มที่เพศหญิงมีความสัมพันธ์ทางสังคมไกลกว่าที่เพศชายมีความมึนัยสำคัญที่ระดับ .05 จีนไต้หวัน จีนโพ้นทะเล ลาว เวียดนาม สวีเดน อิตาลี และอิสราเอล ความมึนัยสำคัญที่ระดับ .10 กลุ่มชนอื่นนอกจากนี้ไม่แสดงความแตกต่างที่ระดับความมึนัยสำคัญที่ .10

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมทั้ง 32 กลุ่มแล้วพบว่า เพศหญิงมีระยะทางทางสังคมไกลกว่าที่เพศชายมีที่ระดับความมึนัยสำคัญที่ .10 แสดงว่าโดยส่วนรวมแล้ว เพศหญิงจะยังคงมีอคติมากกว่าเพศชายอยู่นั่นเอง อย่างไรก็ตามก็อาจพิจารณาได้ว่า ในขณะที่เพศหญิงและเพศชายมีการศึกษาสูงขึ้น การมองโลกและทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ จะไม่แตกต่างกันมากนัก อีกประการหนึ่งก็คือการอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝัง และการเรียนรู้คุณค่าทางสังคมที่เพศหญิงในปัจจุบันได้รับ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทำให้เพศหญิงมีลักษณะไม่ค่อยเก็บตัวแบบสมัยก่อน การตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นจึงทัดเทียมกับเพศชาย

ดังนั้นจึงพอสรุปผลการวิจัยได้ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า "นักศึกษาเพศหญิงของมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกลุ่มชน 32 กลุ่มเป็นระยะทางที่ไกลกว่านักศึกษาเพศชาย"

ตารางที่ 27. แสดง S.C.D. ที่มตอกกลุ่มชน 32 กลุ่ม แยกตามภูมิภาคเป็นภาค

กลุ่มชน	เหนือ	กลาง	ใต้	ค.อ./เหนือ
กลุ่มอาหรับ	4.2	3.5	3.8	4.1
เกาหลี	3.6	3.3	3.4	4.2
เขมร	4.0	4.0	4.2	4.1
คริสต์ศาสนิกชน	2.1	1.8	2.3	2.5
จีนไต้หวัน	2.7	2.8	3.1	2.3
จีนแผ่นดินใหญ่	3.0	3.7	3.7	3.0
จีนโพ้นทะเล	2.6	3.3	3.6	2.5
ชาวเขาในประเทศไทย	2.7	2.3	3.2	2.0
ญี่ปุ่น	2.3	2.8	3.0	2.6
นิโกรในอเมริกา	3.7	3.4	3.8	4.3
นิโกรในแอฟริกา	4.0	3.4	3.9	3.3
ฝรั่งเศส	2.5	2.4	3.1	2.8
พม่า	2.7	2.8	3.1	2.3
พุทธศาสนิกชน	1.1	1.1	1.2 (St.Dv.=1.47, N=370)	1.3
ฟิลิปปินส์	2.6	2.7	2.7	3.0
มาเลย์	3.2	2.6	2.7	2.5
มุสลิม	3.3	1.9	2.2 (St.Dv.=1.65, N=365)	2.6
เยอรมันตะวันตก	2.5	2.7	3.3	3.3
เยอรมันตะวันออก	3.1	3.5	3.7	4.3
ยิว	3.1	3.6	3.9	4.1
รัสเซีย	4.9	4.0	4.2	4.3
ลาว	3.4	3.1	3.5	2.8
เวียตนาม	4.0	3.8	4.3	4.1
สวีเดน	3.0	2.5	3.3	4.7
ออสเตรเลีย	1.8	2.4	2.6	3.0
อเมริกัน	1.7	2.6	3.2	3.2
อังกฤษ	1.9	2.2	2.6	3.5
อิตาลี	2.7	3.1	3.3	3.8
อินเดีย	3.2	3.1	3.3	4.0
อินเดียนแดง	3.6	3.7	3.9	4.0
อินโดนีเซีย	2.7	3.4	3.2	2.9
อิสราเอล	3.1	3.2	3.5	3.5
Arithmetic Mean	2.97	2.96	3.27	3.28
Spread in Distance	3.8	2.9	3.1	3.4
N	13	60	370	6

จากตารางที่ 27. จะเห็นว่านักศึกษาจากภาคกลางมีทัศนคติต่อกลุ่มชน 32 กลุ่ม เป็นระยะทางไกลที่สุด นักศึกษาจากภาคเหนือมีระยะทางทางสังคมต่อกลุ่มชน 32 กลุ่มไกลเป็นอันดับถัดมา และนักศึกษาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระยะทางทางสังคมไกลที่สุด ส่วนนักศึกษาจากภาคใต้มีระยะทางทางสังคมอยู่ในระดับกลาง

อย่างไรก็ดีกลุ่มตัวอย่างประชากรของนักศึกษาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีขนาดเล็กมาก จนไม่อาจนำมาใช้เปรียบเทียบได้

ดังนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะกลุ่มนักศึกษาจากภาคกลางและภาคใต้แล้ว นักศึกษาจากภาคใต้มีระยะทางทางสังคมต่อกลุ่มชน 32 กลุ่มไกลกว่านักศึกษาจากภาคกลาง

เมื่อเปรียบเทียบระยะทางทางสังคมที่นักศึกษาภาคใต้มีต่อกลุ่มพุทธศาสนิกชน และกลุ่มมุสลิม แล้วจะเห็นว่าค่า S.C.D. ต่อกลุ่มชนแรก = 1.2 และค่า S.C.D. ต่อกลุ่มชนหลัง = 2.2 นำมาทดสอบค่า t (t test) ปรากฏว่า ค่า t = -8.718 เมื่อ $P < .01$ แสดงว่าค่า S.C.D. ต่อกลุ่มชนทั้งสองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า "นักศึกษาจากภาคใต้จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อคนที่นับถือศาสนาพุทธและต่อชาวมุสลิมเป็นระยะทางไกลเคียงกัน"

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นคนไทยพุทธมีมากกว่าคนมุสลิม อย่างไรก็ตามก็อาจจะกล่าวว่าการที่ กลุ่มตัวอย่างเป็นพุทธมากกว่ามุสลิมแล้วทำให้ค่า S.C.D. ของกลุ่มตัวอย่างนั้นพลอยสูงไปเลย ก็อาจไม่ตรงกับความเป็นจริงนัก เพราะหากพิจารณาจากตารางที่ 17. ที่แสดงค่า S.C.D. แยกตามศาสนาแล้ว ก็ จะเห็นว่านักศึกษาพุทธมี S.C.D. ต่อพุทธด้วยกัน = 1.2 และนักศึกษาพุทธมี S.C.D. ต่อมุสลิม = 1.6 ซึ่งเป็นค่าที่ไกลเคียงกันมาก แสดงว่านักศึกษาพุทธมิได้มีอคติต่อกลุ่มชนต่าง

ศาสนามากมายนัก ในทางตรงข้ามหากจะมองนักศึกษามุสลิมว่ามี S.C.D. ต่อกลุ่มมุสลิมด้วยกันแล้วจะพบว่าค่า S.C.D. = 1.2 ในขณะที่นักศึกษามุสลิมมี S.C.D. ต่อพุทธศาสนิกชนถึง 2.3 กรณีนี้อาจเป็นไปได้ว่านักศึกษามุสลิมมีอคติต่อกลุ่มพุทธศาสนิกชนมากกว่าที่นักศึกษาพุทธมีต่อกลุ่มมุสลิมเสียอีก

ดังนั้นการที่กล่าวว่าเป็นจากกลุ่มตัวอย่างนี้ถือศาสนาพุทธมากกว่าจึงทำให้ค่า S.C.D. ต่อมุสลิมสูง จึงไม่ถูกต้องเสียทีเดียว

2. อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้คือ เนื่องจากนักศึกษาภาคใต้ใกล้ชิดกับชาวมุสลิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาจากจังหวัดสงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงต้องมีการปะทะสังสรรค์กันอยู่เสมอ เหตุการณ์และปัญหาที่จังหวัดภาคใต้จึงก่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนใจและตั้งใจนักศึกษาภาคใต้อยู่เนื่อง ๆ สถานการณ์สภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นดังกล่าวอาจทำให้ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมเกิดความไม่ไว้วางใจกัน ต่างก็มีความคิดเห็นในเชิงปฏิบัติต่อกัน ดังที่ปรากฏในเอกสารวิจัย ขอเขียน และจากการสัมภาษณ์บุคคลหลายฝ่าย พอจะสรุปได้ว่า ชาวมุสลิมไม่ค่อยเป็นมิตรกับชาวไทยพุทธนัก จะติดต่อกับศาสนาด้วยกันก็เมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น นอกจากนี้แล้วต่างคนต่างอยู่ โจรผู้ร้ายที่เป็นมุสลิมมักจะรังควานเฉพาะชาวไทยพุทธเท่านั้น ไม่ทำร้ายบุคคลที่เป็นมุสลิมด้วยกัน ส่วนชาวมุสลิมก็มีทัศนคติว่ารัฐบาลไม่มีความจริงใจต่อประชาชนชาวมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ รัฐบาลพยายามที่จะกลืนหรือลบเลือนวัฒนธรรมและประเพณีของชาวมุสลิม ชาวมุสลิมไม่เคยถือว่าชาวมุสลิมเป็นคนไทยร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือน ๆ กับพวกเขา⁷⁷ นี่คือการไม่ลงรอยของการมองปัญหาที่เกิดขึ้น

⁷⁷ อารง สุทธิศาสตร์, ดร., ปัญหาความขัดแย้งในสี่จังหวัดภาคใต้ บริษัทพิทักษ์ประชา จำกัด 2519, หน้า 5 - 8.

ในสี่จังหวัดภาคใต้ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ต่างฝ่ายต่างก็มีหลักฐานยืนยันว่าความเข้าใจของคนนั้นเป็นความจริง ดร.อารง สุทธศาสตร์ ไคสรุปว่าชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมต่างก็มีสภาวะทางจิตวิทยาของการไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างก็ระแวงว่าฝ่ายหนึ่งจะไม่มีความจริงใจและมีเจตนาร้ายต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายต่างก็รู้สึกว่าเป็นคนละพวก มีเชื้อพวกเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพราะมีเอกลักษณ์แตกต่างกันเกือบจะทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ศาสนาวัฒนธรรม และภาษา⁷⁸

อย่างไรก็ตามคำว่า "มุสลิม" ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกลุ่มชนหนึ่งในจำนวน 32 กลุ่มนั้นก็มิได้เจาะจงว่า "ไทยมุสลิม" หากแต่หมายถึงมุสลิมโดยทั่วไป ฉะนั้นความคิดเห็นของนักศึกษาอาจจะกว้างไกลออกไปถึงประชาชนในมาเลเซีย เซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ปากีสถาน บังคลาเทศ รวมทั้งแถบประเทศอาหรับ ซึ่งต่างก็นับถือศาสนาอิสลามด้วยกันก็ได้

เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 และ 4 ต่อไป ผู้วิจัยจึงนำค่า S.C.D. รวมมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งโดยนำมาจัดลำดับไกล - ไกล และนำมาเปรียบเทียบกับที่โคกกลไค์วิจัยไว้เมื่อปี พ.ศ.2508 ดังต่อไปนี้

---

⁷⁸ อารง สุทธศาสตร์, ดร., เรื่องเดิม, หน้า 170, 213.

ตารางที่ 28. แสดงค่า S.C.D. ที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่าง 452 คน ต่อกลุ่มชน
32 กลุ่ม เรียงลำดับใกล้เคียง-ไกล

Rank Order	กลุ่มชน	S.C.D. Scores
1.	พุทธศาสนิกชน	1.2
2.	คริสต์ศาสนิกชน	2.2
3.	มุสลิม	2.2
4.	ชาวเขาในประเทศไทย	2.2
5.	อังกฤษ	2.5
6.	ออสเตรเลีย	2.5
7.	มาเลย์	2.7
8.	ฟิลิปปินส์	2.8
9.	ญี่ปุ่น	2.9
10.	ฝรั่งเศส	3.0
11.	อินโดนีเซีย	3.0
12.	พม่า	3.0
13.	จีนไต้หวัน	3.1
14.	อเมริกัน	3.1
15.	สวีเดน	3.2
16.	เยอรมนีตะวันตก	3.2
17.	อิตาลี	3.2
18.	อินเดีย	3.3
19.	เกาหลี	3.4
20.	อิสราเอล	3.5
21.	ลาว	3.5
22.	จีนไต้หวันทะเล	3.5
23.	เยอรมนีตะวันออก	3.6
24.	จีนแผ่นดินใหญ่	3.6
25.	นิโกรในอเมริกา	3.7
26.	กลุ่มอาหรับ	3.8
27.	นิโกรในแอฟริกา	3.8
28.	อินเดียนแดง	3.8
29.	ยิว	3.8
30.	เขมร	4.2
31.	รัสเซีย	4.2
32.	เวียตนาม	4.3

* หมายเหตุ การเรียงลำดับกระทำตามทศนิยม 2 ตำแหน่ง

ตารางที่ 29. เปรียบเทียบ Rank Order และ S.C.D. จากการวิจัยในปี
2508 (N=242) และปี 2519 (N=452)

กลุ่มชน	Rank Order 2508	Rank Order 2519	Difference in Rank Orders	S.C.D. 2508	S.C.D. 2519	Difference in S.C.D.
กลุ่มอาชีพ**	-	-	-	-	-	-
เกาหลี	16	18	2	2.9	3.4	.5
เขมร	27	25	2	4.7	4.2	.5***
คริสตศาสนิกชน	11	2	9	2.4	2.2	.2
จีนไต้หวัน**	} จีน*	-			3.1	} $\bar{x}=3.42$
จีนแผ่นดินใหญ่**		-		2.4	3.6	
จีนโพ้นทะเล**		-			3.5	
ชาวเขาใน ปท.ไทย	20	4	16	3.1	2.2	.9***
ญี่ปุ่น	2	9	7	1.8	2.9	1.1
นิโกรในอเมริกา	21	21	0	3.1	3.7	.6
นิโกรในแอฟริกา	23	22	1	3.3	3.8	.5
ฝรั่งเศส	12	10	12	2.4	3.0	.6
พม่า	10	12	2	2.3	3.0	.7
พุทธศาสนิกชน	1	1	0	1.6	1.2	.4***
ฟิลิปปินส์	7	8	1	2.2	2.8	.5
มาเลย์	9	7	2	2.2	2.7	.5
มุสลิม	24	3	21	3.3	2.2	1.1***
เยอรมนีตะวันตก	8	15	7	2.2	3.2	1.0
เยอรมนีตะวันออก	19	20	1	3.1	3.6	.5
ยิว	26	24	2	3.8	3.8	.0
รัสเซีย	25	26	1	3.7	4.2	.5
ลาว	15	19	4	2.8	3.5	.7
เวียตนาม	18	27	9	3.1	4.3	1.1
สวีเดน	6	14	8	2.1	3.2	1.1
ออสเตรเลีย	5	6	1	1.9	2.5	.6
อเมริกัน	4	13	9	1.8	3.1	1.3
อังกฤษ	3	5	2	1.8	2.5	.7
อิตาลี	13	16	3	2.5	3.2	.7
อินเดีย	22	17	5	3.1	3.3	.1
อินเดียนแดง	14	23	9	2.8	3.8	1.0
อินโดนีเซีย	17	11	6	2.9	3.0	.1
อิสราเอล**	-	-	-	-	-	-

*จีน ในปี 2508 ไม่นำมาจัดลำดับเปรียบเทียบ เพราะปี 2519 ไม่มีในการวิจัย
**จีนไต้หวัน, จีนแผ่นดินใหญ่, จีนโพ้นทะเล, อิสราเอล และกลุ่มอาชีพ ในปี 2519
ไม่นำมาจัดลำดับเปรียบเทียบเพราะปี 2508 ไม่มีในการวิจัย แต่เมื่อพิจารณา
เฉลี่ยรวมของ 3 จีนแล้ว ค่า S.C.D. = 3.42

***คาลคอง

ตารางที่ 30. แสดงการเปลี่ยนแปลงของดัชนี S.C.D. ในช่วง 11 ปีที่ผ่านมา

ปี 2508 น.ศ. 242 คน กลุ่มชน 28 กลุ่ม		ปี 2519 น.ศ. 452 คน กลุ่มชน 32 กลุ่ม	
1. พุทธศาสนิกชน	1.6	1. พุทธศาสนิกชน	1.2
2. ญี่ปุ่น	1.8	2. คริสตศาสนิกชน	2.2
3. อังกฤษ	1.8	3. มุสลิม	2.2
4. อเมริกัน	1.8	4. ชาวเขาใน ป.ท.ไทย	2.2
5. ออสเตรเลีย	1.9	5. อังกฤษ	2.5
6. สวีเดน	2.1	6. ออสเตรเลีย	2.5
7. ฟิลิปปินส์	2.2	7. มาเลย์	2.7
8. เยอรมันตะวันตก	2.2	8. ฟิลิปปินส์	2.8
9. มาเลย์	2.2	9. ญี่ปุ่น	2.9
10. พม่า	2.3	10. ฝรั่งเศส	3.0
11. คริสตศาสนิกชน	2.4	11. อินโดนีเซีย	3.0
12. ฝรั่งเศส	2.4	12. พม่า	3.0
13. จีน	2.4	13. จีนไต้หวัน	3.1
14. อิตาลี	2.5	14. อเมริกัน	3.1
15. อินเดียนแดง	2.8	15. สวีเดน	3.2
16. ลาว	2.8	16. เยอรมันตะวันตก	3.2
17. เกาหลี	2.9	17. อิตาลี	3.2
18. อินโดนีเซีย	3.0	18. อินเดีย	3.3
19. เวียดนาม	3.1	19. เกาหลี	3.4
20. เยอรมันตะวันออก	3.1	20. อิสราเอล	3.5
21. ชาวเขาใน ป.ท.ไทย	3.1	21. ลาว	3.5
22. นิโกรในอเมริกา	3.1	22. จีนโพ้นทะเล	3.5
23. อินเดีย	3.1	23. เยอรมันตะวันออก	3.6
24. นิโกรในแอฟริกา	3.3	24. จีนแผ่นดินใหญ่	3.6
25. มุสลิม	3.3	25. นิโกรในอเมริกา	3.7
26. รัสเซีย	3.7	26. กลุ่มอาหรับ	3.8
27. ยิว	3.8	27. นิโกรในแอฟริกา	3.8
28. เขมร	4.7	28. อินเดียนแดง	3.8
		29. ยิว	3.8
		30. เขมร	4.2
		31. รัสเซีย	4.2
		32. เวียดนาม	4.3

Arithmetic Mean = 2.69
 Spread in Distance = 3.1
 ตามสมมติฐาน

Arithmetic Mean = 3.18
 Spread in Distance = 3.02

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 29. และ 30. แล้ว จะเห็นว่าคะแนน S.C.D. ของญี่ปุ่นและอเมริกัน เพิ่มขึ้นจากเดิม (พ.ศ.2508) คือ

	S.C.D.	S.C.D.	Difference in
กลุ่มชน	2508	2519	S.C.D.
ญี่ปุ่น	1.8	2.9	1.1
อเมริกัน	1.8	3.1	1.3

ซึ่งแสดงว่าระยะทางทางสังคมของนักศึกษาที่มคอญี่ปุ่นและอเมริกาเพิ่มขึ้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การเพิ่มของคะแนน S.C.D. ที่นักศึกษามคอกลุ่มชนอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากทัศนคติในทางปฏิบัติต่อญี่ปุ่นและอเมริกัน กล่าวคือ

ทัศนคติที่นักศึกษามคอญี่ปุ่น จากการอธิบายของกลุ่มตัวอย่างในแบบสอบถาม ปรากฏว่านักศึกษามคอญี่ปุ่นในฐานะชาติที่เจริญกว่าชาติหนึ่งในเอเชีย คนญี่ปุ่นเป็นนักชาตินิยม เข้มแข็ง อดทน ขยันและมานะพากเพียรนำยัดคือเป็นแบบอย่าง แต่นักศึกษาก็ยังออกที่จะมีความรู้สึกอคติต่อญี่ปุ่นไม่ได้ ทั้งนี้เพราะญี่ปุ่นเป็นชาติมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ดำเนินธุรกิจการค้ากับไทยในชั้นเชิงที่เหนือกว่า จนทำให้ไทยต้องเสียดุลการค้าแก่ญี่ปุ่นมากขึ้น ๆ ทุกปี เป็นเวลาติดต่อกันมากกว่า 10 ปี มาแล้วและแต่ละปีจำนวนเงินที่ขาดดุลการค้าเพิ่มมากขึ้นอย่างน่าวิตก ประมาณว่าในปี พ.ศ. 2515 ไทยเสียดุลการค้าแก่ญี่ปุ่นไม่น้อยกว่า 4,300 ล้านบาท ของใช้ในเมืองไทยที่แพง ๆ เช่น โทรทัศน์ รถยนต์ กลองถ่ายรูป ฯลฯ ล้วนทำมาจากญี่ปุ่นเกือบทั้งหมด ในขณะที่ด้วยกันญี่ปุ่นก็ไม่ค่อยซื้อสินค้าจากไทย หรือเมื่อซื้อก็พยายามเอาเปรียบครคราคา ทำให้คนไทยมองญี่ปุ่นว่าเป็นประเทศที่เอารัดเอาเปรียบ ทั้งญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มั่ง-

ตั้งกว่าไทยเป็นอันมาก⁷⁹ ดังนั้นความรู้สึกต่อต้านญี่ปุ่นของคนไทยจึงเกิดขึ้นมา และทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นผลให้มีการเคลื่อนไหวจากฝ่ายนักศึกษาและประชาชน เกิดปฏิบัติการต่อต้านญี่ปุ่น⁸⁰ ปฏิบัติการครั้งแรกเริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2513 ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีนักศึกษาประมาณ 100 คน ตั้ง "ชมรมต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น" ขึ้นเพื่อต่อต้านการรุกรานทางเศรษฐกิจและเปลี่ยนนิสัยคนไทยที่เคยนิยมใช้ของที่ผลิตจากต่างประเทศ⁸¹ นอกจากนั้นในช่วงนี้ก็มีกรอภิปรายและปาฐกถาเรื่องการลงทุนและการค้ากับญี่ปุ่นมาก กระแสของการต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นซึกสูงอีกครั้งเมื่อสังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับ "ภัยเหลือง" ฉบับแรกออกมาเมื่อเดือนเมษายน 2515

กรณี "คิกบ็อกซิ่ง" ตอนกลางเดือนตุลาคม 2515 เป็นการจุกชวนการเดินขบวนประท้วงญี่ปุ่นครั้งแรกในประเทศไทยขึ้น และการประท้วงขยายไปถึงร้านสรรพสินค้าญี่ปุ่นด้วย⁸²

⁷⁹จำเนียร แสงสว่าง, "ทัศนคติต่อการเมืองและปัญหาสังคมเศรษฐกิจศึกษาเปรียบเทียบนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะรัฐศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, หน้า 140.

⁸⁰วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, "การลงทุนของญี่ปุ่นในไทยกับผลทางเศรษฐกิจ," วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ 12 ฉบับที่ 4 ตุลาคม 2518, หน้า 22.

⁸¹Business in Thailand, "Students Join Buy Thai Crusade," March 1971, p. 26.

⁸²ธัญญา ผลอนันต์, "การต่อต้านญี่ปุ่นจากยามาคาถึงทานากะ," วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 - 4 สิงหาคม - ธันวาคม 2518, หน้า 18.

พอดังเดือนพฤศจิกายน 2515 ศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศ.น.ท.) ก็จัด "สัปดาห์ไม้อ้อสินค้าญี่ปุ่น" ขึ้นตั้งแต่วันที่ 20 - 30 นับเป็นงานใหญ่ชิ้นแรกของ ศูนย์นิสิตนักศึกษา โดยยึดประเด็นการรุกรานทางเศรษฐกิจ คุลยการค้า พฤติกรรม ของนักธุรกิจญี่ปุ่นในประเทศ และการรุกรานทางวัฒนธรรมเป็นข้อใหญ่ในการโจมตี⁸³

กระแสการต่อต้านญี่ปุ่นเริ่มขึ้นมาอีกครั้งที่นายกรัฐมนตรีธานาคะ มาเยือน ไทยเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2517 มีการประท้วงใหญ่ที่สนามบินและที่โรงแรม โดย เน้นปัญหาเดิม และเพิ่มเรื่องการทำลายทรัพย์สินและการเอาเปรียบคนงานไทย เข้าไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นประเด็นทางเศรษฐกิจอยู่⁸⁴ หนังสือพิมพ์ประชาชาติโคกลาวว่านิสิตนักศึกษาไทยได้ให้การต้อนรับแบบต่อต้านอย่างรุนแรงที่สุดใน ประวัติศาสตร์ของการต้อนรับแขกเมือง⁸⁵

จำเนียร แสงสว่าง ศึกษาวิจัยทัศนคติของนิสิตนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัย ทอการมาลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ร้อยละ 67.7 เห็นว่าญี่ปุ่นมาลงทุนในประเทศไทยมากเกินไปและมีเพียงร้อยละ 1.5 ที่เห็นว่าการ มาลงทุนของญี่ปุ่นนั้นไม่ไค้ส่วนในการมาครอบงำเศรษฐกิจของไทยและนิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.1 เห็นว่าควรส่งเสริมให้ญี่ปุ่นมาลงทุนทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในบางเรื่อง ในประเทศไทย นอกจากนี้นิสิตส่วนใหญ่ร้อยละ 51.0 เห็นควยกับการต่อต้านสินค้า ญี่ปุ่น⁸⁶

⁸³The Japan Times, November 20, 1972, p. 9.

⁸⁴อัมปิตย ปีที่ 1 ฉบับที่ 2, 9 - 15 มกราคม 2517

⁸⁵ประชาชาติรายวัน, ฉบับวันที่ 10 มกราคม 2517

⁸⁶จำเนียร แสงสว่าง เรื่องเดิม, หน้า 142-143 และ 147

เขียน ชีระวิทย์ ได้ทำการวิจัยทัศนะของคนไทยที่มีต่อจีนและญี่ปุ่น⁸⁷ พบว่า ภาพญี่ปุ่นที่คนไทยเห็นนั้นเร็วมาก ดูเหมือนจะเร็วยิ่งกว่าภาพของจีนในสายตาของคนไทยเสียอีก และยังไม่ม้วนโน้มนำที่ชัดเจน ผู้นำนิสิตนักศึกษา เกลี้ยก กล้วย หรือระวางญี่ปุ่นมากที่สุด ถัดไปได้แก่นำมคิมมหาชน มหาชน ในอัตราส่วนสูงไม่มีภาพพจน์เกี่ยวกับญี่ปุ่น แต่ที่เป็นมิตรกับญี่ปุ่นมีอัตราส่วนค่ามากในทุกกรณี ชายไทยมองญี่ปุ่นในแง่ร้ายกว่าหญิงไทย ผู้มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะเกลี้ยก กล้วย หรือระวางญี่ปุ่นมากกว่าคนที่มียุ่มากร คนที่มีการศึกษา ยิ่งมากยิ่งไม่ไว้วางใจญี่ปุ่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้จึงอาจทำให้ S.C.D. Index ของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น จาก 1.8 (พ.ศ.2508) เป็น 2.9 และจากลำดับที่ 2 (พ.ศ.2508) มาเป็นลำดับที่ 9 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า "นักศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อญี่ปุ่นเป็นระยะทางที่ไกลกว่าที่นักศึกษาเคยมีในอดีต"

ทัศนคติที่นักศึกษามีต่ออเมริกัน เหตุผลที่นักศึกษาอธิบายไว้ในแบบสอบถามนั้น โดยทั่ว ๆ ไป เห็นว่าอเมริกันเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้า ประชาชนมีการศึกษาก็ เป็นประเทศมหาอำนาจที่ให้ความช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็เอาเปรียบประเทศด้อยพัฒนานั้นทุกวิถีทาง ตัวอย่างเช่น การให้ความช่วยเหลือพัฒนาทางทหาร เศรษฐกิจและสังคมแก่ประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ไทยมากก็จริง แต่เมื่อมองอีกแง่หนึ่งไทยเองกลับกลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง

⁸⁷ เขียน ชีระวิทย์, "ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อจีนและญี่ปุ่น," งานวิจัยสถาบันวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, หน้า 51.

ของอเมริกา

นับตั้งแต่จีนเป็นคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2492 ไม่มีประเทศอื่นใดในกลุ่ม
สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ที่ผูกพันกับสหรัฐอเมริกา
แน่นแฟ้นเท่ากับไทย สัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นที่สุดได้แก่คานการทหาร เนื่องจากใน
ช่วงระยะเวลาที่ไทยกลัวการคุกคามของคอมมิวนิสต์มากที่สุด การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์
ก็เน้นคานการทหารมากที่สุด กิจกรรมคานการทหารของไทยจึงได้รับการส่งเสริมอย่าง
ขึ้นหน้าขึ้นตา และนโยบายต่างประเทศที่สำคัญของไทยมักจะถูกกำหนดโดยผู้นำทางทหาร
จึงเป็นธรรมดาว่านโยบายที่ออกมาเน้นให้ความสำคัญอันดับแรก ๆ ในการผูกมิตรกับสหรัฐ
อเมริกาซึ่งเป็นผู้นำต่อสู้กับคอมมิวนิสต์⁸⁸ ไทยได้ให้ความร่วมมือกับสหรัฐทั้งในด้าน
เศรษฐกิจ วิชาการ และทหาร ความร่วมมือทางทหารนับว่าแน่นแฟ้นและมีผลลึกซึ้งที่สุด
เมื่อเกิดสงครามเกาหลี ไทยส่งทหารไปช่วยสหรัฐรบในนามของสหประชาชาติ หลังจาก
สงครามเกาหลีเกิดขึ้นไม่นาน (17 ต.ค. 2493) สหรัฐกับไทยได้ทำข้อตกลงว่าด้วย
ความช่วยเหลือทางทหาร ผลก็คืออาวุธยุทโธปกรณ์ในกองทัพไทยเกือบทั้งหมดได้มาจาก
สหรัฐโดยการให้บ้าง ซื้อบ้าง การฝึก การอบรมทหารก็ถือตามแบบฉบับของสหรัฐ ที่
ปรึกษาทางทหารก็ใช้ของสหรัฐ เมื่อสหรัฐต้องการสกัด (contain) ปักจีนด้วยวิธี
การทหารโดยมาตั้งสัมพันธมิตรทางทหาร (SEATO) ในปี พ.ศ. 2497 ไทยก็ให้
ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด นักวางแผนทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐทั้งหลายเริ่มมองประเทศ
ไทยในฐานะที่เป็นฐานปฏิบัติการทางทหารที่ปลอดภัยในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งเพื่อเป็นการสนับสนุนแผนการ "ทำลายทางอากาศขนานใหญ่" (Massive

⁸⁸ เขียน ชีระวิทย์, "ปัญหาและแนวโน้มของนโยบายต่างประเทศของไทย,"
สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มิถุนายน - สิงหาคม 2519, หน้า 49.

retaliation) ของนายจอห์น ฟอสเตอร์ คัลเลส ที่ประกาศในเดือนมกราคม 2497⁸⁹ กรุงเทพฯใช้เป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของ SEATO เมื่อมีการสู้รบกันในอินโดจีนระหว่างขบวนการคอมมิวนิสต์กับรัฐบาลเสรีประชาธิปไตยที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของสหรัฐ ไทยก็ไ้ร่วมมือกับสหรัฐในทางทหารในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น ยินยอมให้สหรัฐสร้างสนามบิน ขยายสนามบิน สร้างเครื่องมือสื่อสารและโทรคมนาคม และสร้างคลังเก็บอาวุธหลายแห่งในประเทศไทย ให้สหรัฐใช้ดินแดนไทยเป็นฐานปฏิบัติการในสงครามอินโดจีน ให้สหรัฐใช้สนามบินเพื่อปฏิบัติการสืบความลับในต่างประเทศ สงทหาร "ไทยอาสา" ไปปฏิบัติการในลาวโดยเงินของ CIA (ราวระหว่างปี 2504 - 2518) ช่วยสหรัฐฝึกทหารให้ลาวและเขมรฝ่ายขวา (ราว ๆ ระหว่างปี 2515 - 2516) การร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเช่นนี้ส่วนมากกระทำในระหว่างปี 2510 ถึงปี 2518 ตอนที่สหรัฐขยายสงครามอินโดจีนถึงขั้นสุดยกอกในระหว่างปี 2510 ถึงปี 2512 นั้น สหรัฐส่งทหารเข้ามาอยู่ในไทยในเวลาหนึ่งมีถึง 48,000 คน และเครื่องบินประจำอยู่ไม่น้อยกว่า 600 เครื่อง

การร่วมมือทางทหารดังกล่าวส่วนมากผู้นำทางทหารทำกับตัวแทนของสหรัฐอย่างลับ ๆ มีหลายเรื่องที่พิจารณาตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ๆ แล้วตัวแทนฝ่ายไทยอาจไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะทำได้ บางกรณีสหรัฐใช้ดินแดนไทยเสมือนหนึ่งดินแดนของสหรัฐโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากไทยแม้กระทั่งผู้นำทางทหาร ซ่อนแหะ เป็นปัญหาที่จะต้องคิดว่าความผูกพันที่ไทยมีกับสหรัฐอเมริกาบางเรื่องนั้นจะถือว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลหรือเป็นการกระทำของเอกชนไทยบางคนที่ไม่ได้ผลผูกมัดชาติไทย -

---

⁸⁹ ฉลาดชาย รมิตานนท์, "การวิจัยเพื่อปราบปรามประชาชน," จุดสาร โครงการศึกษาระดับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 เมษายน-มิถุนายน, 2519, หน้า 100.

ในระหว่างปี 2492 ถึงปี 2516 สหรัฐให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ไทย ประมาณ 1,152.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นี่หมายความว่ามีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ในการส่งกำลังบำรุงทางทหาร เพื่อปฏิบัติการรบในอินโดจีนด้วย ส่วนที่สหรัฐได้จากไทย ก็คือสิทธิในการผูกขาดการค้าอาวุธให้แกกองทัพไทยซึ่งมีมูลค่ามากกว่าการช่วยเหลือ เป็นอันมาก นอกจากนั้นสิทธิในการใช้เกณฑ์คนไทยเพื่อปฏิบัติการสงครามในอินโดจีนนั้น คิดเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่าความช่วยเหลือที่สหรัฐได้ให้ไทย เพียงแต่สิทธิในการใช้สนามบินอุตะเภา สำหรับเครื่องบินมี.52 ก็มีมูลค่ามหาศาลเพราะถ้าให้มี.52 บินมาทิ้งระเบิด ในเวียคนามจากเกาะกวม จะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเที่ยวละประมาณ 20,000 เหรียญ-สหรัฐ แต่บินจากอุตะเภาแต่ละเที่ยวสิ้นค่าใช้จ่ายเพียงประมาณ 3,500 เหรียญสหรัฐ นี่แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐนั้น เป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน จะว่าไทยเป็นฝ่ายรับความช่วยเหลือฝ่ายเดียวนั้นไม่ถูกต้อง

ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐนี้ ตลอดเวลารัฐบาลไทยมีความเห็นว่าสหรัฐ เป็นที่เล็งที่ให้ความคุ้มครองไทยจากภัยรุกรานของคอมมิวนิสต์ ไทยมีนโยบาย ฟังและอิงสหรัฐในคานาสงเสริมกำลังป้องกันประเทศ เป็นผู้คอยรับความช่วยเหลือทาง เศรษฐกิจและวิชาการ และคอยปรับตัวให้เห็นสอดคล้องกับสหรัฐอยู่เสมอ ฉะนั้นเป้าหมายอันนี้นับว่าได้รับความสำเร็จ เพราะเป็นสิ่งที่สหรัฐต้องการอยู่แล้ว

ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับสหรัฐก็คือกับการร่วมมือที่สหรัฐมีกับรัฐบาล เวียดนามใต้ ลาวและเขมร ไทยร่วมมือกับสหรัฐ เพื่อต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์ นอกประเทศ แต่สหรัฐร่วมมือกับรัฐบาลฝ่ายขวาของเวียดนาม ลาวและเขมร ต่อสู้กับ ขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศ ไทยต่อสู้กับคอมมิวนิสต์นอกประเทศตามหลักยุทธศาสตร์ แนวป้องกันนอกประเทศ (forward defense strategy) แต่รัฐบาลฝ่ายขวา ในอินโดจีนร่วมมือกับสหรัฐต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์เพื่อความอยู่รอดของรัฐบาลที่ นิยมโลกเสรี

ผลที่ปรากฏในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านนั้นแตกต่างกัน ในปี 2518 รัฐบาลฝ่ายขวาในอินโดจีนพากันแพ้แก่ขบวนการคอมมิวนิสต์ตาม ๆ กันไป ส่วนรัฐบาลฝ่ายขวาของไทยยังอยู่โดยได้รับบทเรียนจากรัฐบาลฝ่ายขวาในอินโดจีน รัฐบาลฝ่ายขวาของไทยจึงมีใจขอร้องให้อเมริกาช่วยปราบปรามคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย⁹⁰

ปี 2516 ถึง ปี 2519 เป็นระยะเวลาสำคัญที่รัฐบาลไทยได้ทำการทบทวนนโยบายต่างประเทศใหม่ เหตุผลสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก กล่าวคือภายในประเทศมีการเปลี่ยนรัฐบาลจากรัฐบาลทหาร (ตุลาคม 2516) เป็นรัฐบาลพระราชทาน (ตุลาคม 2516 - กุมภาพันธ์ 2518) และรัฐบาลในระบบรัฐสภา การเปลี่ยนแปลงคราวนี้มีผลทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมกันในการตัดสินใจนโยบายต่างประเทศเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงภายในมีผลกระทบต่อจนถึงนโยบายต่างประเทศไม่เท่ากับการเปลี่ยนแปลงภายนอก ความผันผวนในทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาของไทย ยังผลให้รัฐบาลสหรัฐมีฝ่ายบริหารที่อ่อนแอ ฝ่ายนิติบัญญัติควบคุมฝ่ายบริหารอย่างใกล้ชิด ผลที่ตามมาคือสหรัฐค่อนข้างเน้นการตัดสินใจปัญหาระหว่างประเทศโดยใช้การทูตมากกว่ากำลัง ในที่สุดก็ถอนทหารออกจากอินโดจีนในปี 2516 ซึ่งมีผลทำให้รัฐบาลฝ่ายขวาที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของสหรัฐ พ่ายแพ้เร็วขึ้น เขมร เวียดนามใต้ ลาว ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของคอมมิวนิสต์อย่างสิ้นเชิงในปี 2518⁹¹ ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ความเชื่อถือของคนไทยในสมรรถภาพของสหรัฐในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์จึงเสื่อมคลายลงมาก⁹² ประกอบกับการดำเนิน

⁹⁰ เขียน วีระวิทย์ เรื่องเดิม, หน้า 50 - 52.

⁹¹ เขียน วีระวิทย์ เรื่องเดิม, หน้า 54 - 55.

⁹² เขียน วีระวิทย์ เรื่องเดิม, หน้า 49.

การของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และคอมมิวนิสต์นอกประเทศก็มาสร้างพรมแดนประชิดแดนไทย ไทยจึงต้องหันไปหาช่องทางใหม่ในการรักษาความปลอดภัยของชาติ นี่เองที่เป็นเหตุทำให้คนไทยเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและเกิดความรู้สึกต่อสหรัฐแตกต่างไปจากเดิมอย่างมาก

ดังนั้น S.C.D. Index ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็น 3.1 เพิ่มขึ้นจากเดิม (พ.ศ.2508 S.C.D. = 1.8) อีก 1.3 และถูกจัดลำดับ rank order แล้วเป็นลำดับที่ 13 แทนที่ลำดับที่ 4 ใน พ.ศ.2508 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า "นักศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่ออเมริกันเป็นระยะทางที่ไกลกว่าที่นักศึกษาเคยมีในอดีต"

ทัศนคติที่นักศึกษามือต่อเวียคนาม จากตารางที่ 28 และ 29 จะเห็นว่าค่า S.C.D. ต่อเวียคนามเป็น 4.3 (พ.ศ.2508 S.C.D. = 3.1) และเป็นลำดับที่ 27 (พ.ศ.2508 เป็นลำดับที่ 18) แสดงว่า ระยะทางทางสังคมที่นักศึกษามือต่อเวียคนามเพิ่มขึ้น แทนที่จะลดลงตามข้อสมมติฐาน ฉะนั้นจึงคัดค้านสมมติฐานที่ว่า "นักศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเวียคนามเป็นระยะทางที่ไกลขึ้นกว่าที่นักศึกษาเคยมีในอดีต"

เหตุผลจากการอธิบายของนักศึกษาในแบบสอบถามนั้นปรากฏโดยส่วนรวมว่า รังเกียจเวียคนามเนื่องจากลัทธิการปกครองที่แตกต่างจากประเทศไทย เวียคนามมีการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ เป็นลูกน้องจีนแดง ประเทศมีแต่ความไม่สงบเรียบร้อย เกิดสงครามเป็นระยะเวลานานมาก จนทำให้พวกเขาอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยซึ่งทำความเดือดร้อนให้คนไทยในค่ายที่ท่ามาหากิน ชาวญวนเข้ามาสืบราชการลับและก่อความไม่สงบวุ่นวายให้ไทยอยู่เนือง ๆ จึงไม่น่าไว้วางใจ แต่เวียคนามก็เป็นประเทศที่น่าสนใจประเทศหนึ่งที่สามารถเอาชนะอเมริกาได้

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญวนในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ไทยกับญวนได้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และมีความสนิทสนมยิ่งกว่าสมัยใดในประวัติศาสตร์ ในสมัยอยุธยาครั้งที่ สมัยกรุงธนบุรี ก็คือ ไทยกับญวนได้ทำสงครามกันบ่อย ๆ ด้วยเรื่องเขมร จนทำให้ไทยรู้สึกว้าวุ่น ไม่ได้เป็นมิตรต่อไป และได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ไทยอยู่ตลอดเวลา ครั้นมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก กูเหมือนว่าไทยได้ลืมเรื่องการทำสงครามกับญวนและความไม่พอใจในอดีตไว้ชั่วคราว ไทยกับญวนได้หันมาปรองดองและสร้างไมตรีกันอย่างสนิทสนม⁹³ เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ บนคาบสมุทรอินโดจีนในช่วงประวัติศาสตร์กว่า 500 ปีมาแล้ว จะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างไทยกับเวียดนามมีลักษณะเป็นมิตรมากกว่าประเทศใด⁹⁴ ประวัติศาสตร์ของไทยเริ่มต้นจากการขับไล่อิทธิพลครอบงำของขอม ถัดนั้นใช้เวลาส่วนข้างมากที่สุดทำสงครามเป็นเวลาหลายร้อยปีกับพม่า และเอาลาว เขมร และมลายูเป็นเมืองออกหรือเมืองขึ้น ส่วนเวียดนามนั้นใช้เวลาส่วนข้างมากที่สุดในประวัติศาสตร์ต่อสู้เพื่ออิสรภาพจากการครอบงำของจักรพรรดิจีน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โฮจิมินห์ได้นำชาวญวนที่รักชาติต่อสู้เพื่อปลดปล่อยประเทศจากการครอบงำของฝรั่งเศส จากสภาพสงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้น ชาวญวนจำนวนหนึ่งได้ลี้ภัยมาพำนักอยู่ที่เมืองไทย รัฐบาลไทยขณะนั้นมีนายปรีดี พนมยงค์ มีอิทธิพลอยู่และดำเนินนโยบายสนับสนุนการปลดแอกประชาชาติได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดี⁹⁵

⁹³ รมภา อานันท์, "ความสัมพันธ์ไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม," วารสารการเมือง, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2513, หน้า 30

⁹⁴ รมภา อานันท์ เรื่องเดิม, หน้า 26.

⁹⁵ รมภา อานันท์ เรื่องเดิม, หน้า 26.

ตอนนั้นญวนอพยพไม่เป็นปัญหา ต่อมาเมื่ออิทธิพลสหรัฐอเมริกาเข้าครอบงำภูมิภาคเอเชียอาคเนย์แทนอังกฤษ และฝรั่งเศสได้แผ่ฐานถึงเมืองไทย ก่อการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 ขึ้น ผู้นำไทยในระบอบนั้นจึงมีทัศนะว่า สงครามญวนเอกราชของเวียคนามมีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยโดยตรง คือจากพวกญวนอพยพที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย และมีการติดต่อกับรัฐบาลที่ฮานอย ไทยจึงรู้สึกหวั่นไหวอย่างยิ่งที่มีกลุ่มนิยมคอมมิวนิสต์รวมตัวเป็นปีกแฉกอยู่ในประเทศไทย และมีการปฏิบัติการอย่างกว้างขวาง แม้จะยังมีโซ่เป็นลารปฏิบัติการเยี่ยงศัตรูโดยตรงต่อไทยก็ตาม แต่การที่เวียคมินห์ได้จำกัดการต่อสู้ให้อยู่แต่ในเวียคนามเท่านั้น หากแต่ยังได้แผ่ขยายไปถึงลาวและเขมร ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องแผ่การต่อสู้ไปถึงเขตแดนเหล่านั้น เพื่อขับไล่ฝรั่งเศสให้ออกไปโดยเด็ดขาด สภาพสงครามที่เกิดขึ้นลอมประเทศเช่นนี้ ไม่ได้ให้ความมั่นใจว่าสงครามนั้นจะไม่แผ่เข้ามาในประเทศไทยด้วย⁹⁶

นอกจากนี้ความเชื่อของไทยยังได้รับการฉีกแน่นเมื่อได้พิจารณาถึงความจริงที่ว่าขบวนการเวียคมินห์ถือกำเนิดมาด้วยความช่วยเหลือของโซเวียต ครั้นต่อมาเมื่อจีนกลายเป็นคอมมิวนิสต์ก็มีส่วนเกี่ยวข้องของช่วยเหลือขบวนการนี้อีกแรงหนึ่งด้วย ดังนั้นสิ่งที่ผู้นำของไทยเข้าใจตลอดมาก็คือ โซเวียต จีน และเวียคนามเหนือเป็นพวกเดียวกันอย่างแน่นแฟ้น และมีความประสงค์ที่จะช่วยกันรุกรานเอเชียทั้งทวีปให้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ในที่สุด ประกอบทั้งไทยเองถึงแม้จะไม่เคยศึกษาคอมมิวนิสต์อย่างถ่องแท้ แต่ก็มี ความกลัวในลัทธินี้ตลอดมา ในแง่ที่ซัดค่อประเพณี วัฒนธรรม

⁹⁶ ประทุมพร วัชรเสถียร, "ไทยกับสงครามเวียคนาม : ประเมินผลจากนโยบายในอดีต," วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม 2519, หน้า 31.

และแนวความเชื่อแบบไทย ๆ ตลอดจนซึ่ค่อแบบแผนทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไทย
 ดำเนินอยู่ รวมทั้งการคล้อยตามนโยบายของสหรัฐ โดยที่ไทยไม่เคยทำการศึกษา
 สถานการณ์และข้อเท็จจริงด้วยตัวเอง⁹⁷ กรณีญวนอพยพจึงได้กลายเป็นจุดโฆษณา
 ทางการเมืองและเป็นปัญหาทางการเมืองขึ้นมาอย่างฉับพลัน⁹⁸ ดังนั้นจึงตรงข้าม
 กับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า เพราะในขณะที่จักรวรรดินิยมตะวันตกทำให้ไทย
 กับพม่าเลิกเป็นศัตรูสู้รบกัน สหรัฐกลับทำให้ไทยกับเวียดนามกลายเป็นศัตรูกัน ไทย
 ได้ส่งทหารรับจ้างไปรบบนดินแดนเวียดนามใต้ และให้ดินแดนไทยเป็นฐานทัพขนาด
 ใหญ่ไปตั้งระเบิดในประเทศเวียดนามราว 7 ล้านตัน

เมื่อสหรัฐได้พ่ายแพ้ในสงครามอินโดจีน ประเทศเวียดนามสามารถรวมกัน
 เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในวันที่ 2 กรกฎาคม 2519⁹⁹ นโยบายต่างประเทศเวียดนาม
 ใหม่ที่จะเปิดสัมพันธภาพกับไทยจึงมีโอกาasเป็นไปได้อย่างขึ้น แต่เงื่อนไขที่สำคัญนั้นเป็น
 ปัญหาที่มาจากทางไทยซึ่งยังมีอิทธิพลสหรัฐครอบงำอยู่สูง กลุ่มชาวจัคของไทยที่ถูก
 อารุขและอำนาจโดยการสนับสนุนค่าจุนของสหรัฐได้ดำเนินการต่อต้านการเปิดสัมพันธ
 กับเวียดนาม โดยผูกเรื่องสร้างนิยายต่าง ๆ ขึ้น เช่น พาคหัวข่าวนั่งสี่พิมพ์บาง
 ฉบับว่า ญวนประชิดชายแดนไทย ญวนกลืนลาวแล้วจะยึด 16 จังหวัดภาคอีสานของไทย
 ญวนอพยพเตรียมก่อวินาศกรรม เป็นต้น แรงกดดันจากกลุ่มอำนาจทางการเมืองบาง
 กลุ่มที่ไม่พึงพอใจค่อนโยบายต่างประเทศของรัฐบาล ทำให้เกิดการสร้างสถานการณ์
 ที่ต่อต้านชาวญวนอพยพขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคอีสาน โดยเฉพาะที่จังหวัด

⁹⁷ ประทุมพร วัชรเสถียร เรื่องเดิม, หน้า 31 - 33.

⁹⁸ รมภา อานันท์ เรื่องเดิม, หน้า 26.

⁹⁹ จุฑาสี, ปีที่ 2 ฉบับที่ 54 วันอังคารที่ 20 กรกฎาคม 2519, หน้า 27.

สกลนคร และนครพนม เพราะเป็นเขตที่มีชาวญวนอพยพอาศัยอยู่มากกว่าที่อื่น ปัญหาชาวญวนอพยพเป็นปัญหาละเอียดอ่อนที่กลุ่มต่อต้านชาวญวนอพยพแห่งประเทศไทย (ก.ต.ญ.) ถือโอกาสใช้เป็นเครื่องมือบ่อนทำลายความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนาม¹⁰⁰ คร. กุสุมา สนิทวงศ์ ได้ให้ทัศนะว่าปัญหาเรื่องชาวญวนอพยพในไทย จำนวนประมาณ 40,000 คนนี้ จะเป็นสาเหตุของความขัดแย้งต่อไป ถ้าหากไทยและเวียดนามยังไม่สามารถตกลงกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพยายามใช้คนญวนเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายของตนเพื่อบีบบังคับอีกฝ่ายหนึ่ง¹⁰¹

คร. กระทบ หองธรรมชาติ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเวียดนามว่า ยังไม่มีความสัมพันธ์เป็นปกติด้วยดี ทั้ง ๆ ที่คณะทูตจากเวียดนามเคยมาเยือนกรุงเทพฯ ในเดือนพฤษภาคม 2518 และรัฐบาลไทยเคยคาดว่าจะเป็นไปได้ในปี 2518 ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ¹⁰² คือ

ประการแรก ผู้นำไทยและคนไทยจำนวนมากเชื่อว่าเวียดนามซึ่งมีกองทัพอันเกรียงไกรกำลังยึดเข็มในชัยชนะของคนที่สามารถขับเมิร์กกันออกจากอินโดจีนได้ มีแผนการที่จะแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในประเทศไทยต่อไป เพื่อทำให้ประเทศไทย

¹⁰⁰ รงภา ฉานันท์, เรื่องเดิม หน้า 61 - 62.

¹⁰¹ กุสุมา สนิทวงศ์, คร., "ไทยกับอินโดจีน ปัญหาและดูทาง," วารสารการเมือง, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2519, หน้า 69.

¹⁰² กระทบ หองธรรมชาติ, คร., "ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศในอินโดจีน," วารสารการเมือง, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2519, หน้า 74 - 77.

เป็นคอมมิวนิสต์เหมือนตน จึงทำให้รัฐบาลไทยเกิดความลังเลในการดำเนินนโยบายต่อประเทศเวียดนาม และมองการกระทำทุกอย่างของเวียดนามด้วยความระแวงตลอดเวลาว่าเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะยึดครองไทยในที่สุด ตัวอย่างเช่นคนไทยมักจะมองการที่เวียดนามเรียกร้องให้สหรัฐปฎิฐานทัพ และถอนทหารออกจากประเทศไทยว่าเป็นแผนการของเวียดนามที่ต้องการจะทำให้กำลังในการป้องกันไทยอ่อนแอ เพื่อประโยชน์ในการบุกไทย และไม่ยอมรับฟังเหตุผลของฝ่ายเวียดนามซึ่งอ้างว่าการมีอยู่ของฐานทัพและทหารอเมริกันในประเทศไทยซึ่งเคยโจมตีประเทศของเขาในอดีต เป็นการแสดงถึงการไม่บริสุทธิ์ใจของประเทศไทยที่จะเป็นมิตรกับเวียดนาม ซึ่งถ้าหากจะมองจากแง่คิดของชาวเวียดนามแล้วก็เห็นจะต้องยอมรับว่าข้ออ้างของชาวเวียดนามมีเหตุผลที่พอจะรับฟังได้ เนื่องจากการจัดตั้งฐานทัพและการมีกองทหารอเมริกันในประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อประโยชน์ของอเมริกาในการทำสงครามกับเวียดนาม ฉะนั้นเวียดนามจึงอ้างว่าประเทศไทยไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่จะมีฐานทัพและทหารอเมริกันไว้ในประเทศไทยต่อไป นอกจากเพื่อประโยชน์ของสหรัฐในการทำสงครามครั้งใหม่กับเวียดนามเท่านั้น

ประการที่สอง ประเทศไทยกับประเทศเวียดนามมีปัญหาสำคัญที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ 3 เรื่องด้วยกัน คือ

1. ปัญหาคนญวนจำนวนกว่า 4 หมื่นคน ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยที่ญวนทำสงครามต่อต้านการกลับมาอำนาจของฝรั่งเศส เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยได้เคยเจรจากับเวียดนามเหนือหลายครั้งเพื่อขอให้เวียดนามเหนือรับเอาคนของเขากลับไป ซึ่งเวียดนามเหนือพยายามบ่ายเบี่ยงเรื่อยมา โดยอ้างว่าไม่สามารถรับชาวญวนกลับประเทศได้เนื่องจากอยู่ในภาวะสงคราม การที่เวียดนามเหนือบ่ายเบี่ยงไม่ยอมรับคนของตนกลับประเทศในภาวะสงครามมีเหตุผลพอรับฟังได้ แต่การบ่ายเบี่ยงไม่ยอมรับคนของตนกลับประเทศทั้ง ๆ ที่สงครามสิ้นสุดแล้ว และเวียดนามทั้งสองส่วนก็รวมเป็นประเทศเดียวกันแล้ว ย่อมทำให้คนไทยมีเหตุผล

ที่จะเชื่อว่าเวียดนามอาจต้องการใช้คนของตนเป็นแนวที่ 5 อยู่ในประเทศไทยและเป็นกองกำลังสำหรับบุกประเทศไทยในอนาคต จึงอาจกล่าวได้ว่าความวิตกที่ปัญหานี้ยังคงลงกันไม่ได้ก็หวังโดยยากว่าประเทศไทยกับประเทศเวียดนามจะมีความสัมพันธ์ปกติต่อกันได้

2. ปัญหาอาวุธยุทโธปกรณ์ของเวียดนามใต้ที่ทหารฝ่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้นำคิดควมาประเทศไทยหลังจากแตกทัพ รัฐบาลเวียดนามอ้างว่าประเทศของตนมีกรรมสิทธิ์ในอาวุธยุทโธปกรณ์เหล่านั้น จึงขอให้ประเทศไทยคืนให้กับประเทศของตน แต่ประเทศไทยก็ไม่สามารถคืนอาวุธยุทโธปกรณ์ส่วนใหญ่ให้แก่เวียดนามได้ เนื่องจากสหรัฐซึ่งอ้างกรรมสิทธิ์ในอาวุธยุทโธปกรณ์เหล่านั้นเหมือนกัน ได้นำอาวุธยุทโธปกรณ์เหล่านั้นกลับประเทศสหรัฐหมดแล้ว นอกจากนั้นแม้ว่าอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ยังอยู่ในประเทศไทยมีเพียงจำนวนน้อย แต่ฝ่ายไทยก็ยังไม่ยอมคืนให้แก่เวียดนาม โดยเกรงว่าเวียดนามอาจใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ดังกล่าวโจมตีประเทศไทยในภายหลัง ส่วนเวียดนามก็กล่าวหาว่าการกระทำของไทยเป็นการร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอเมริกัน ผู้รุกรานและมุ่งร้ายต่อประเทศของเขา จึงอาจกล่าวได้ว่าความวิตกที่ปัญหาเรื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ยังคงลงกันไม่ได้ การสถาปนาความสัมพันธ์ปกติระหว่างไทยกับเวียดนามก็ยากที่จะเกิดขึ้นได้

3. ปัญหาผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยซึ่งเจ้าหน้าที่ของไทยมีหลักฐานบางอย่างที่จะทำให้เชื่อว่าเวียดนามให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ก่อการร้ายไทยทั้งในการฝึกอบรมหัวหน้า และในการให้อาวุธยุทโธปกรณ์ ฉะนั้นความวิตกที่ผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยยังมีอยู่ และปฏิบัติการรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ความระแวงของไทยในเจตนารายของเวียดนามก็จะมีอยู่ต่อไป และจะเป็นอุปสรรคสำคัญอีกอันหนึ่งที่ทำให้การสถาปนาความสัมพันธ์ปกติระหว่างไทยกับเวียดนามเกิดขึ้นช้ากว่าที่ควร

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นคงพอจะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการสถาปนาความสัมพันธ์ปกติระหว่างไทยกับเวียดนามมีอยู่หลายประการ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไทยกับเวียดนามจะสถาปนาความสัมพันธ์ปกติระหว่างกันไม่ได้ ทั้งนี้ก็เพราะมีแรงผลักดันที่จะทำให้ทั้งสองประเทศจำต้องหันมาเจรจาและสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่หลายประการ

ประการแรก เวียดนามมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาและทรัพยากรส่วนใหญ่เพื่อการฟื้นฟูบูรณะประเทศมากกว่าเพื่อการทำสงครามกับประเทศไทย ซึ่งจะเป็นสงครามที่เวียดนามไม่มีทางประสบความสำเร็จ และอาจทำให้เวียดนามต้องขอความช่วยเหลือจากมหาอำนาจฝ่ายคอมมิวนิสต์ต่อไป นอกจากนั้นมหาอำนาจฝ่ายคอมมิวนิสต์ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน กับสหภาพโซเวียตก็กำลังมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงและต่างแย่งกันขยายอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และโดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น ดูเหมือนจะนิยมการทูตมากกว่ากำลังเป็นวิธีการในการขยายอิทธิพล ยิ่งกว่านั้นเวียดนามน่าจะรู้สึกว่าถ้าตนไม่แสดงท่าทีที่เป็นมิตรกับไทย ตนก็ไม่สามารถที่จะขจัดอิทธิพลของอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้หมดได้ นอกจากนั้นหากเวียดนามทำสงครามกับประเทศไทยจริง ๆ ก็อาจจะทำให้สหรัฐมีข้ออ้างที่จะกลับมาใช้ฐานทัพในประเทศไทยเพื่อช่วยไทยรบกับเวียดนามก็ได้ ภัยเหตุผลดังกล่าวจึงน่าเชื่อถือได้ว่าเวียดนามมีความต้องการที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ปกติมากกว่าจะเป็นศัตรูกับประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากกรณีที่เวียดนามได้ส่งคำเชิญให้รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยไปเยือนฮานอยเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2519

ประการที่สอง รัฐบาลไทยในปัจจุบันไม่เพียงแสดงความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเองในกิจการต่างประเทศมากกว่ารัฐบาลทหารในสมัยก่อน และลดการพึ่งพาสหรัฐลงโดยหันมาพึ่งตัวเองให้มากขึ้นเท่านั้น แต่ยังแสดงเจตนาที่จะคบกับประเทศคอมมิวนิสต์ทุกประเทศอีกด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นท่าทีที่จะให้ผลดีมากกว่าผลร้าย

ต่อประเทศไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือในระยะสั้นการสร้างมิตรกับประเทศคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะกับเวียดนามจะทำให้รัฐบาลไทยมีโอกาสที่จะเจรจากับผู้นำคอมมิวนิสต์ได้โดยตรง และลดความระแวงสงสัยและความตึงเครียดระหว่างกัน อันจะส่งผลโดยตรงต่อความพยายามร่วมกันของประเทศในกลุ่มอาเซียนซึ่งองค์การจะทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพและความเป็นกลาง ปลอดภัยจากการแทรกแซงของมหาอำนาจภายนอกในที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงถือได้ว่าการที่รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยตกลงไปเยือนฮานอยตามคำเชิญของเวียดนามเป็นการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ และสอดคล้องกับหลักการของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะในการดำเนินนโยบายเพื่อประโยชน์ของชาตินั้น เครื่องมือและวิธีการที่ที่รัฐบาลพึงนำมาใช้ในการแก้ปัญหาระหว่างประเทศ และปรับปรุงความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นก็คือ เครื่องมือทางการทูตที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความเป็นศัตรูและสร้างมิตร

จากสรุปผลการวิจัยเรื่อง "ชนชั้นนำ ทิศนะต่อชาติและโลก" ก็ได้อ้างถึงเขียน วีระวิทย์ (2518) ซึ่งค้นพบว่าชนชั้นปกครองของไทยเกรงอิทธิพลของเวียดนามเหนือมากกว่าประเทศใด ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจศึกษาชนชั้นนำไทยครั้งนั้นด้วย เพราะชนชั้นนำที่ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งเห็นว่า เวียดนามเหนือสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศไทย¹⁰³

จากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าภาพพจน์ของคนไทยที่มีต่อเวียดนามนั้น เป็นภาพพจน์ซึ่งชวนให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจ สงสัย และระแวงจนไม่ต้องการติดต่อสัมพันธ์ด้วยอย่างใกล้ชิด ฉะนั้น S.C.D. Index จากการวิจัยครั้งนี้

¹⁰³ ประชาชาติรายสัปดาห์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 117, 12 กุมภาพันธ์ 2519, หน้า 35.

จึงมีค่าเป็น 4.3 (พ.ศ. 2508 S.C.D. = 3.1) และเมื่อจัดลำดับแล้วเวียค-
นามเป็นกลุ่มชนที่นักศึกษามีระยะทางทางสังคมไกลมากที่สุด เป็นลำดับที่ 27
(พ.ศ. 2508 เป็นลำดับที่ 18)

ทัศนคติที่นักศึกษามีต่อเขมร การวิจัยครั้งนี้ S.C.D. Index ของเขมร
มีค่า = 4.2 และมีลำดับเป็นที่ 25 (การวิจัยเมื่อปี 2508 S.C.D. = 4.7
และมีลำดับที่ 27 นับเป็นลำดับสุดท้ายของกลุ่มชนทั้งหมดของการวิจัยครั้งนั้น)

เหตุผลต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้อธิบายไว้ในแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกที่มี
ต่อเขมรก็คือ เขมรมีสายเลือดใกล้ชิดกับคนไทย มีพื้นฐานอารยธรรมคล้ายคลึงกับ
คนไทย ประเทศุ่นวาย บ้านเมืองไม่สงบเรียบร้อย มีการปกครองด้วยลัทธิคอม-
มิวนิสต์ซึ่งต่างกับระบบการปกครองของไทย นิสัยของเขมรคือ ไม่ซื่อสัตย์ "ชอบลอบ
กัก" และ "เลียงไม่เชื่อง"

เมื่อพิจารณาจากค่า S.C.D. ที่ลดลงจากอดีต .5 แล้วนั้น จะเห็นว่า
เป็นค่าลดที่ไม่มากนัก (จากจำนวนค่าลด 5 ค่า คือ เขมร .5, คริสตศาสนิกชน
.2, พุทธศาสนิกชน .3, มุสลิม 1.0 และชาวเขาในประเทศไทย .8) อาจ
จะจัดว่าอยู่ในระดับคงที่ หรือต่ำกว่าเล็กน้อย แสดงว่าระยะทางทางสังคมที่นักศึกษา
มีต่อเขมรอยู่ในลักษณะใกล้เคียงกับในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำไปพิจารณา
ร่วมกับเหตุผลของนักศึกษาแล้ว ก็ปรากฏว่าเหตุผลเหล่านั้นก็เหมือนกันที่ปรากฏอยู่ใน
การวิจัยเมื่อปี 2508 ส่วนหนึ่งด้วย แต่เหตุผลที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งของการวิจัยใน
อดีตมีกรณีเขาพระวิหาร และเจ้าสีหนุ ผู้นำของเขมรขณะนั้นรวมอยู่ด้วย ซึ่งไม่
ปรากฏเป็นเหตุผลของการวิจัยครั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ซึ่งมากกระทบจิตใจ
ของคนไทยในปี 2508 เกี่ยวกับเขมรคือ กรณีเขาพระวิหาร และเจ้าสีหนุ นั่นเองที่
ก่อให้เกิดความรู้สึกเกลียดชังเขมรเป็นอย่างมาก ค่า S.C.D. จึงสูงสุด=4.7

และเมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวค่อย ๆ เลื่อนลงหายไปจากความทรงจำเหลือไว้แต่ประวัติศาสตร์สอนใจ คนไทยซึ่งปกติก็มีนิสัยเอื้อเฟื้อ โอบอ้อมอารี เห็นอกเห็นใจ ฝ่ายที่คอยกว่า จึงให้ความเห็นใจเขมรซึ่งมีฐานะเป็นประเทศค่อยพัฒนาอยู่มาก ประเทศหนึ่งบนคาบสมุทรอินโดจีน ประกอบทั้งเขมรก็เป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีการติดต่อสัมพันธ์กับไทยทางเชื้อสายและวัฒนธรรมมาแต่โบราณด้วย อย่างไรก็ตามสัมพันธภาพของไทยกับเขมรปัจจุบันนี้ ก็ยังไม่มั่นคงเป็นปกติ เนื่องจากลัทธิการปกครองต่างกัน การที่ประเทศไทยกับเขมรยังไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตถึงขั้นแลกเปลี่ยนทูตกันได้นั้น น่าจะเนื่องมาจากมูลเหตุดังต่อไปนี้¹⁰⁴

คือ

1. รัฐบาลคอมมิวนิสต์ของเขมรต้องการที่จะปิดประเทศชั่วคราวเพื่อทำการฟื้นฟูบูรณะประเทศตามแนวทางคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ จึงไม่ประสงค์จะให้มิทูตจากประเทศที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์เข้าไป มีโอกาสรู้เห็นและรายงานเหตุการณ์ตามความเชื่อของผู้ที่เกลียดคอมมิวนิสต์ต่อโลกภายนอก ซึ่งอาจทำให้โลกภายนอกเข้าใจเหตุการณ์ในเขมรผิดข้อเท็จจริง ประเทศไทยจึงเป็นประเทศหนึ่งเหมือนกับประเทศที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์อื่น ๆ ที่รัฐบาลคอมมิวนิสต์เขมรไม่ต้องการให้เห็นเหตุการณ์ในประเทศของตน

2. ผู้นำคอมมิวนิสต์เขมรยังมีอำนาจไม่มั่นคงภายในประเทศของตน และยังคงเผชิญกับการต่อต้านของกลุ่มชาวเขมรที่เกลียดคอมมิวนิสต์ จึงทำให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์เขมรมีความระแวงชาวต่างชาติที่เกลียดคอมมิวนิสต์อย่างมาก และมองการมิทูตจากประเทศที่มีรัฐบาลต่อต้านคอมมิวนิสต์ เช่น ประเทศไทยประจำอยู่ในกรุงพนมเปญ เป็นผลร้ายต่อความมั่นคงของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ของเขมร

¹⁰⁴ กระทบ หลงธรรมชาติ, เรื่องเดิม, หน้า 79 - 80.

จึงไม่ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยมากกว่าการมีสำนักงานติดต่อกันที่ชายแดนเท่านั้น อันเป็นการติดต่อสัมพันธ์ที่รัฐบาลเขมรเห็นว่าเป็นผลดีมากกว่าผลร้ายต่อเขมร เพราะทำให้รัฐบาลเขมรสามารถซื้อสินค้าที่จำเป็นจากรัฐบาลไทยได้

3. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนระหว่างไทยกับเขมร อาทิการปะทะกันระหว่างเรือคุ้มกันชาวประมงของไทย กับเรือลาดตระเวนของเขมรในแม่น้ำโขง ซึ่งยังผลให้เรือลาดตระเวนเขมรถูกยิงจมเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2519 หรือการปะทะกันระหว่างกองทหารเขมรกับกองทหารไทยที่บริเวณชายแดน ซึ่งยังผลให้มีการเสียชีวิตด้วยกันทั้งสองฝ่าย เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้การเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของไทยกับผู้นำเขมร เพื่อยุติการติดต่อกันต้องเลื่อนออกไป โดยไม่มีกำหนดหลายครั้ง

4. เนื่องจากประเทศคอมมิวนิสต์อื่นโดยเฉพาะเวียดนามยังมีความขัดแย้งอยู่กับประเทศไทย จึงทำให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ของประเทศเล็ก ๆ อย่างเขมรต้องระมัดระวังในการติดต่อกับประเทศไทยเป็นพิเศษ นอกจากนั้นสหภาพโซเวียตอาจพยายามใช้อิทธิพลดึงรัฐบาลเขมรไว้มิให้ติดต่อกับไทยใกล้ชิดก็ได้ เนื่องจากสหภาพโซเวียตไม่ค่อยพอใจประเทศไทยที่หันไปดำเนินนโยบายใกล้ชิดกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ที่ไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในเดือนกรกฎาคม 2518 สหภาพโซเวียตถือว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้เขมรเริ่มติดต่อกับประเทศไทย โดยการส่งเอียงสารี รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายต่างประเทศมาเยือนกรุงเทพฯ ในเดือนตุลาคม 2518 ฉะนั้นถ้าเขมรจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศไทยโดยเร็วก็ย่อมหมายถึงว่า เขมรดำเนินนโยบายตามแนวของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งย่อมจะทำให้สหภาพโซเวียตไม่พอใจ